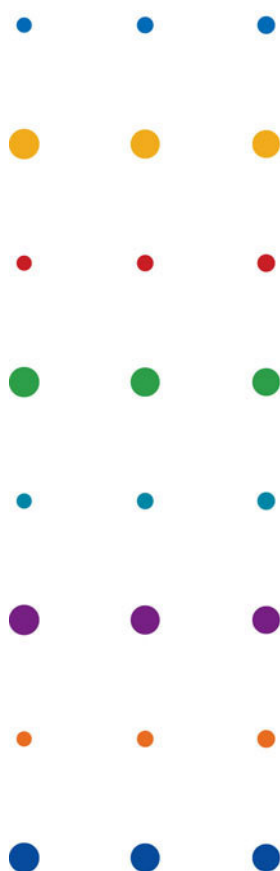

De watertoets getoetst

Kwantitatieve evaluatie effectiviteit watertoets

Tussenrapportage in het kader van de Landelijke Evaluatie Watertoets

Rijkswaterstaat RIZA

mei 2006

De watertoets getoetst

Kwantitatieve evaluatie effectiviteit watertoets

Tussenrapportage in het kader van de Landelijke Evaluatie Watertoets

dossier: X5013-01.001

registratienummer: MC-BP20060135

Rijkswaterstaat RIZA

mei 2006

INHOUD	BLAD	
1	INLEIDING	4
1.1	Landelijke Evaluatie Watertoets	4
1.2	Doel kwantitatieve evaluatie	4
1.3	Opzet kwantitatieve evaluatie	5
1.4	Leeswijzer	6
2	CONCLUSIES EFFECTIVITEIT WATERTOETS	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Waarborgen	7
2.3	Waterhuishoudkundige doelstellingen	8
2.4	Expliciet	9
2.5	Evenwichtig	11
2.6	Overige conclusies	12
2.7	Causaliteit	13
3	ANALYSEKADER EN ONDERZOEKSMETHODIEK	15
3.1	De Maatstaf Effectiviteit Watertoets analytisch uiteengezet	15
3.2	Data en dataverzameling	16
4	KWALITEIT RUIMTELIJK PLAN (WATERASPECTEN)	19
4.1	Expliciet in beschouwing	19
4.2	Op evenwichtige wijze in beschouwing	21
4.3	Waterhuishoudkundige doelstellingen in plan	23
4.4	Overige resultaten: borging en financiering	24
5	KWALITEIT WATERADVIES	26
5.1	Expliciet in beschouwing	26
5.2	Op evenwichtige wijze in beschouwing	29
5.3	Waterhuishoudkundige doelstellingen in het advies	30
6	KWALITEIT WATERTOETSPROCES	31
6.1	Inleiding	31
6.2	Waarborgen	31
7	FEITELIJKE DOORWERKING VAN DE WATERTOETS	34
7.1	Inleiding	34
7.2	Gebruikte analysemethode	35
7.3	Invloed van wateradvies op kwaliteit ruimtelijk plan	37
7.4	Invloed watertoets proces op kwaliteit ruimtelijk plan	38
7.5	Is er sprake van een leercurve?	39
7.6	Statistisch beeld versus zelfbeeld betrokkenen	40
7.7	Resumé	41
8	COLOFON	42

Bijlage 1: Aantallen plannen en enquêtes

Bijlage 2: Bijlagenboek met vragenlijsten en resultaten (separaat)

1 INLEIDING

1.1 Landelijke Evaluatie Watertoets

In 2003 is het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) gesloten om een integrale aanpak van de wateropgave mogelijk te maken. Door middel van het NBW wordt beoogd afstemming te realiseren tussen het beleid van de ministeries V&W, LNV en VROM en de UvW, IPO en VNG. Doel is om in 2015 het watersysteem op orde te hebben voor de uitdagingen waarvoor het Nederlandse waterbeheer zich in de 21ste eeuw gesteld ziet. In het NBW is afgesproken dat vóór eind 2006 de watertoets geëvalueerd wordt. De evaluatie richt zich op het bepalen van de effectiviteit van de watertoets en de verklaringen die daaraan ten grondslag liggen, waarbij inhoudelijke (o.m. instrument watertoets *an sich*), procesmatige en organisatorische elementen worden betrokken. De evaluatie dient zowel een verantwoordend als een lerend doel.

Ten behoeve van de evaluatie wordt zowel een kwalitatief als een kwantitatief onderzoek verricht. Het kwalitatieve onderzoek is in 2005 uitgevoerd. In opdracht van RWS RIZA, namens de Werkgroep Evaluatie Watertoets, heeft DHV in het voorjaar van 2006 de kwantitatieve evaluatie van de watertoets uitgevoerd.

1.2 Doel kwantitatieve evaluatie

Het doel van de evaluatie is het kunnen afleggen van verantwoording over de effectiviteit van de watertoets. Het (kwantitatieve) onderzoek moet daartoe inzicht bieden in:

- De mate waarin de doelstelling van de watertoets is bereikt
- De mate waarin de watertoets (als instrument) zelf bijdraagt aan het realiseren van deze doelstelling

De centrale onderzoeksvraag luidt derhalve:

In hoeverre is de watertoets in de praktijk een effectief instrument voor het bereiken van de doelstelling van de watertoets?

De doelstelling van de watertoets is daarbij geformuleerd als:

Doel Watertoets

“Waarborgen dat de waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante plannen en besluiten van zowel Rijk, provincies als gemeenten”.

De doelstelling van de watertoets is door de Werkgroep Watertoets operationeel vertaald in een notitie van 19 mei 2005 (Maatstaf Effectiviteit Watertoets). Daarbij is door de werkgroep onder meer gekeken welke indicatoren van belang worden geacht voor het evalueren van de mate waarin de watertoets effectief bijdraagt aan het behalen van de geformuleerde doelstelling. Samengevat ziet de uitwerking van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets door de werkgroep er als volgt uit:

Onderdelen doelstelling	Indicatoren
'waarborgen'	<ul style="list-style-type: none"> • betrokkenheid van de waterbeheerders vanaf een vroegtijdig stadium in het ruimtelijke planproces • middelen (tijd en/of geld) beschikbaar
'waterhuishoudkundige doelstellingen'	<ul style="list-style-type: none"> • de watertoets heeft betrekking op alle wateren en alle waterhuishoudkundige aspecten en de daaraan verbonden beleidsmatige doelstellingen • maatwerk leveren voor het betreffende plangebied en daarbij de waterhuishoudkundige doelstellingen prioriteren • alle relevante wateraspecten die het gevolg zijn van het ruimtelijk initiatief adresseren en vervolgens motiveren initiatiefnemer en waterbeheerder wat in het ruimtelijk plan zelf geregeld kan worden en wat elders
'ruimtelijke plannen'	<ul style="list-style-type: none"> • alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten • plannen die op 14 februari 2001 (Startovereenkomst WB21) nog niet voor inspraak ter inzage waren gelegd of in het kader van het artikel 10 Bro overleg aan medeoverheden waren aangeboden
'expliciet'	<ul style="list-style-type: none"> • de inbreng vanuit het waterbelang die de waterbeheerder in het planproces heeft geleverd moet herkenbaar zijn als het 'wateradvies' en ook herleidbaar zijn vanuit het plan • plan(toelichting) bevat een beschrijving van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding; in de beschrijving geeft de initiatiefnemer gemotiveerd weer hoe hij met de inbreng vanuit het waterbelang is omgegaan • het voorgaande is een samenhangende tekst in het plan die herkenbaar is als de 'waterparagraaf'
'op evenwichtige wijze'	<ul style="list-style-type: none"> • de afweging van het waterbelang tegen andere belangen duidelijk motiveren in het ruimtelijk plan • compensatie wanneer andere belangen vóórgaan ten opzichte van het waterbelang, waarbij de benodigde compensatie onderdeel is van de belangenafweging • de kwaliteit van het wateradvies is voldoende • op een planoverstijgend niveau de 'evenwichtigheid' beschouwen

1.3 Opzet kwantitatieve evaluatie

De kwantitatieve evaluatie bestaat uit een documentanalyse van watertoetsplichtige plannen en een enquête onder de betrokken initiatiefnemers, waterbeheerders en planbeoordelaars.

Voor de documentanalyse is een selectie gemaakt van watertoetsplichtige plannen waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden. Uit die groep van plannen zijn de volgende plannen geselecteerd voor het onderzoek:

- alle (inter)gemeentelijke structuurplannen
- alle regionale structuurplannen
- alle streekplannen en streekplanuitwerkingen
- alle tracéwetprocedures

- alle reconstructieplannen
- een aselechte steekproef uit de bestemmingsplannen (nauwkeurigheidsmarge 10%). De art. 19 WRO vrijstellingen zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

De geselecteerde plannen, met de bijbehorende wateradviezen, zijn bij de provinciale archieven opgevraagd en ter plaatste geanalyseerd aan de hand van een gestandaardiseerde checklist.

Van al deze plannen zijn de initiatiefnemers, de waterbeheerders en de beoordelaars persoonlijk benaderd door middel van een gerichte internet-enquête. De betrokkenen zijn bevraagd op hun ervaringen met, en percepties van de watertoets met betrekking tot het specifieke plan.

In totaal zijn 183 plannen geanalyseerd en ongeveer 550 enquêtes uitgezet onder de betrokken waterbeheerders, initiatiefnemers en beoordelaars.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de conclusies van de kwantitatieve analyse. De conclusies zijn geformuleerd per onderdeel van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets. Per indicator is – voor zover van toepassing - aangegeven hoe de Watertoets scoort op basis van de resultaten van de documentanalyse en van de enquête. Verder zijn conclusies opgenomen over de relaties tussen de kwaliteit van het wateradvies, de kwaliteit van het watertoetsproces en de invloed daarvan op de kwaliteit van het ruimtelijk plan wat betreft de waterhuishoudkundige aspecten. De onderbouwing van de conclusies is terug te vinden in hoofdstukken 4, 5, 6 en 7.

In hoofdstuk 3 is de methodologische opzet van het onderzoek uiteengezet. Paragraaf 3.1 biedt de lezer inzicht in de wijze waarop het onderzoek is gestructureerd en biedt inzicht in de opzet van deze rapportage. In het vervolg van hoofdstuk 3 is de aanpak van het onderzoek nader uiteengezet en vindt methodologische verantwoording plaats.

Hoofdstuk 4 t/m 6 bevatten de resultaten van de documentanalyses en de enquêtes. In hoofdstuk 4 worden de resultaten met betrekking tot de waterparagraaf en het ruimtelijke plan gepresenteerd. Hoofdstuk 5 bevat de resultaten met betrekking tot het wateradvies en hoofdstuk 6 bevat de resultaten met betrekking tot het watertoetsproces.

In hoofdstuk 7 wordt onderbouwd in hoeverre het resultaat van de watertoets te danken is aan de watertoets. Dit gebeurt op basis van zowel uit de uitkomsten van de enquêtes, als op basis van statistische analyses van de relaties tussen de onderdelen van de watertoets: het wateradvies, het watertoetsproces en het ruimtelijk plan.

2 CONCLUSIES EFFECTIVITEIT WATERTOETS

2.1 Inleiding

In het onderzoek is door middel van een kwantitatieve analyse in kaart gebracht in hoeverre de doelstellingen van de watertoets in de praktijk worden bereikt en in hoeverre (het proces van) de watertoets effectief is. In dit hoofdstuk worden de conclusies uit het onderzoek samengevat. Per paragraaf worden de conclusies voor een bepaald onderdeel van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets beschreven aan de hand van de bijbehorende indicatoren. Aan het eind van elke paragraaf is in een tekstvak het doelbereik op hoofdlijnen aangegeven. Daarnaast is per indicator de score visueel weergegeven (zie onderstaande verklaring van symbolen).

Verklaring symbolen	
Slecht	
Matig	
Redelijk	
Goed	
Zeer goed	
Ambivalent	

2.2 Waarborgen

Indicatoren Maatstaf Effectiviteit Watertoets

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets geeft aan dat de 'waarborg' voor waterhuishoudkundige doelstellingen in ruimtelijke plannen zit in het proces van de watertoets. De Maatstaf geeft aan dat belangrijke voorwaarden zijn: (1) een vroegtijdige betrokkenheid van waterbeheerders in het ruimtelijke planproces en (2) voldoende beschikbare middelen om een inbreng te leveren.

Waarborging

In het onderzoek stellen we vast dat het watertoets proces wat betreft waarborging door middel van vroegtijdige betrokkenheid van waterbeheerders om aandacht vraagt. De waterbeheerders voelen zich relatief vaak (42% van de gevallen) niet voldoende vroegtijdig betrokken. In de meeste gevallen heeft dit volgens de respondenten echter geen ernstige consequenties.

Tijd en middelen

De belangrijkste actoren in het watertoets proces blijken over voldoende tijd en middelen te beschikken om tot een goede watertoets te komen. Tijd en middelen vormen voor geen van de partijen een knelpunt.

Communicatie

Uit de enquêtes onder de waterbeheerders en de initiatiefnemers blijkt dat er zowel in het kader van de specifieke planprocessen als buiten die processen om sprake is/was van regelmatig contact tussen waterbeheerder en initiatiefnemer. Bovendien oordelen initiatiefnemers en waterbeheerders overwegend positief over de onderlinge communicatie. Op dit punt kent de watertoets een goede borging.

De praktijk van de watertoets voldoet qua proceswaarborgen zoals gesteld in de Maatstaf. De vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeheerder vormt een aandachtspunt. Dit kan mogelijk te wijten zijn aan het feit dat de onderzochte plan(trajecten) reeds vroegtijdig zijn gestart (voor 2003).

Score indicatoren 'Waarborgen':

Vroegtijdig betrokken (enquête)	
Voldoende middelen (enquête)	
Communicatie (enquête)	

2.3 Waterhuishoudkundige doelstellingen

Indicatoren Maatstaf Effectiviteit Watertoets

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets geeft aan dat de watertoets betrekking heeft op alle wateren en alle waterhuishoudkundige aspecten. Verder wordt van de waterbeheerders verwacht dat zij maatwerk leveren voor het betreffende plangebied en daarbij de waterhuishoudkundige doelstellingen prioriteren. De Maatstaf geeft aan dat alle relevante wateraspecten dienen te worden geadresseerd en gemotiveerd in het plan.

Maatwerk en prioritering in wateradvies

De waterhuishoudkundige aandachtspunten worden in het wateradvies in beperkte mate geprioriteerd, blijkt uit de documentanalyse. Een ruime meerderheid van de initiatiefnemers heeft daar blijkbaar geen problemen mee en oordeelt positief over de prioritering. Uit de enquête blijkt verder dat de wateradviezen voldoende mate maatwerk bieden voor de initiatiefnemers.

Inhoudelijke aandacht en motivering in plan

In verreweg de meeste gevallen (90%) wordt een ruimtelijk relevant waterhuishoudkundig aspect geadresseerd in het ruimtelijke plan. Geen van de wateraspecten wordt systematisch onderbelicht. De ruimtelijke plannen met waterparagrafen scoren daarmee goed wat betreft het *adresseren* van alle relevante wateraspecten.

In de ruimtelijke plannen blijft de *motivering* van de wateraspecten en de formulering van doelstellingen vaak achterwege. Op deze punten scoren de ruimtelijke plannen beduidend minder goed.

Doelstellingen in plan

Uit de documentanalyse blijkt dat in het merendeel van de bestemmingsplannen (66%) geen doelen voor water zijn geformuleerd. Bij de overige plannen zijn in 42% van de gevallen geen doelen opgenomen. Bovendien blijkt uit de documentanalyse dat in een zeer beperkt aantal plannen wordt aangegeven hoe doelen op een andere wijze gerealiseerd kunnen worden indien het ruimtelijke plan daartoe niet de mogelijkheden biedt. Op grond van deze gegevens kan geconstateerd worden dat een expliciete invulling van de waterparagraaf, wat betreft de formulering van doelstellingen voor de genoemde wateraspecten, aandacht behoeft.

De mate waarin waterhuishoudkundige aspecten worden geadresseerd voldoet aan de maatstaf. De motivering en de formulering van waterhuishoudkundige doelstellingen blijven echter vaak achterwege. De wateradviezen worden inhoudelijk afdoende bevonden door de initiatiefnemers.

Score indicatoren 'Waterhuishoudkundige doelstellingen':

Maatwerk advies (documentanalyse)	
Maatwerk advies (enquête)	
Prioritering advies (documentanalyse)	
Prioritering advies (enquête)	
Adressering aspecten in plan (documentanalyse)	
Adressering aspecten in plan (enquête)	
Doelstellingen in plan (documentanalyse)	

2.4 Expliciet

Indicatoren Maatstaf Effectiviteit Watertoets

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets stelt dat de inbreng van het waterbelang door de waterbeheerder herkenbaar moet zijn als het 'wateradvies' en ook herleidbaar moet zijn uit het plan. Verder dient het plan volgens de Maatstaf een beschrijving te bevatten van de wijze waarop rekening is gehouden met de waterbelangen; de initiatiefnemer dient weer te geven hoe hij omgaat met de inbreng van het waterbelang. Het voorgaande dient volgens de Maatstaf te leiden tot een samenhangende tekst die in het plan herkenbaar is als de 'waterparagraaf'.

Aanwezigheid 'waterparagraaf'

Vrijwel alle watertoetsplichtige plannen (84%) waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden beschikken over een 'waterparagraaf'.

Motivering in plan

Uit de documentanalyse blijkt dat de motivering van de wateraspecten in de ruimtelijke plannen vaak achterwege blijft. Echter, uit de enquête blijkt dat de waterbeheerders bij 69% van de plannen van mening zijn dat de afwegingen rond waterhuishoudkundige doelstellingen voor alle aspecten voldoende gemotiveerd zijn in het plan. Van de initiatiefnemers is 92% die mening toegedaan. Gezien de discrepantie tussen de uitkomsten van de documentanalyse en de resultaten van de enquête vormt dit een aspect dat, met name in de bestemmingsplannen, aandacht behoeft.

Verwijzing naar wateradvies/inbreng waterbeheerder in plan

Slechts in de helft van de plannen wordt verwezen naar het wateradvies of de inbreng van de waterbeheerder en uit ruim de helft van de plannen wordt niet duidelijk wat de inbreng van de waterbeheerder is geweest. Op dit aspect blijkt de watertoets onvoldoende expliciet in relatie tot de Maatstaf effectiviteit.

Aanwezigheid wateradvies

Bij ruim 40% van de plannen kan het wateradvies niet worden herleid uit het plandocument, blijkt uit de documentanalyse. Uit de enquêtes blijkt dat de waterbeheerders (77%) veel vaker van mening zijn dat zij een wateradvies hebben gegeven dan dat initiatiefnemers (41%) van

mening zijn dat ze een wateradvies hebben ontvangen. Het afgeven van een wateradvies door de waterbeheerder vormt hiermee een aandachtspunt, zowel wat betreft de perceptie van wat het wateradvies is, als de mate waarin wateradviezen worden gegeven. Een oorzaak kan zijn dat wateradviezen niet goed geadresseerd worden, waardoor de brieven niet formeel ingeboekt worden.

Criteria in wateradvies

In de wateradviezen bij de bestemmingsplannen worden nauwelijks criteria opgenomen voor de waterhuishoudkundige aspecten. Wateroverlast vormt hier een positieve uitschieter. In de wateradviezen bij overige plannen zijn vaker criteria opgenomen. De afwezigheid van criteria in de wateradviezen bij bestemmingsplannen vormt een aandachtspunt.

Aandacht voor compensatie

Uit de documentanalyse blijkt dat slechts in 13% van de wateradviezen aandacht is voor compensatie, indien daar aanleiding toe is.

Heldere beschrijving advies

In de documentanalyse constateren we dat in bijna de helft van de wateradviezen de helderheid van de beschrijving van de afzonderlijke wateraspecten te wensen over laat. Uit de enquête onder de initiatiefnemers komt een veel positiever beeld naar voren. Vrijwel alle respondenten (97% van de initiatiefnemers) beoordelen het wateradvies qua begrijpelijkheid als redelijk tot zeer goed. We kunnen constateren dat de begrijpelijkheid van het wateradvies niet als problematisch wordt ervaren door de initiatiefnemers.

Op grond van de resultaten van de documentanalyses en de enquêtes onder de betrokkenen concluderen we dat de watertoets op het criterium expliciet in beschouwing goed scoort wat betreft de aanwezigheid van een waterparagraaf, maar dat de expliciete invulling van deze waterparagraaf bij een deel van de plannen aandacht behoeft. Het wateradvies scoort in zijn algemeenheid niet goed op het criterium 'expliciet'. Het feit dat voor de genoemde aspecten in veel gevallen geen criteria worden opgenomen in het advies en het feit dat er in een gering aantal gevallen aandacht voor compensatie is, wanneer daar wel aanleiding toe is, zou een evenwichtige afweging van wateraspecten in het plan kunnen bemoeilijken.

Score indicatoren 'Expliciet':

Ruimtelijk plan

Aanwezigheid waterparagraaf (documentanalyse)	
Motivering afweging (documentanalyse)	
Motivering afweging (enquête)	
Verwijzing naar inbreng waterbeheerder (doc.analyse)	

Wateradvies

Aanwezigheid wateradvies (documentanalyse)	
Aanwezigheid wateradvies (enquête)	
Criteria in wateradvies (documentanalyse)	
Aandacht voor compensatie (documentanalyse)	
Heldere beschrijving (documentanalyse)	
Heldere beschrijving (enquête)	

2.5 Evenwichtig

Indicatoren Maatstaf Effectiviteit Watertoets

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets geeft aan dat de afweging van het waterbelang tegen andere belangen duidelijk gemotiveerd dient te worden in het ruimtelijk plan. Wanneer andere belangen vóórgaan ten opzichte van het waterbelang, dient de wijze waarop gecompenseerd wordt aandacht te krijgen. De Maatstaf stelt dat voor een evenwichtige afweging de kwaliteit van het wateradvies voldoende moet zijn.

Wateraspecten evenwichtig afgewogen

Uit de enquêtes blijkt dat zowel de waterbeheerders als de initiatiefnemers van mening zijn dat de afweging van belangen in het plan – in relatie tot het wateradvies – voor het merendeel van de plannen gekwalificeerd kan worden als redelijk tot zeer goed. In ruim 8 van de 10 plannen worden de wateraspecten volgens de respondenten evenwichtig afgewogen tegen andere belangen. Gezien de vele belangen die een rol spelen in ruimtelijke plannen en de politieke dimensie van de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkelingen kunnen we concluderen dat de watertoets qua effectiviteit goed scoort op deze indicator.

Locatiekeuzes

Ten aanzien van de locatiekeuzes blijken zowel de waterbeheerders als de initiatiefnemers van mening te zijn dat in bijna de helft van de plannen het watertoetsproces niet voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuze. De locatiekeuze vormt daarmee een aandachtspunt voor de effectiviteit van de watertoets.

Compensatie

Uit de documentanalyse blijkt dat slechts in een zeer beperkt aantal plannen compensatie wordt vermeld. Uit de documentanalyse blijkt dat ook slechts in 13% van de wateradviezen aandacht is voor compensatie, indien daar aanleiding toe is. Uit de respons van de waterbeheerders blijkt dat compensatie vaker een onderdeel vormt van het plan dan uit de documentanalyse is gebleken. Een groot deel van deze waterbeheerders stelt echter dat de compensatie matig is geregeld. Compensatie vormt daarmee een aandachtspunt voor de effectiviteit van de watertoets.

Kwaliteit wateradvies

Er is sprake van een verschil in perceptie van de kwaliteit van het wateradvies in de door DHV uitgevoerde documentanalyse en de resultaten van de enquête onder de initiatiefnemers. De betrokkenen zelf zijn overwegend tevreden over de kwaliteit van de adviezen terwijl uit de documentanalyse blijkt dat deze strikt genomen op een aantal punten niet voldoen aan de Maatstaf.

In zijn algemeenheid wordt met de wateraspecten evenwichtig omgegaan in het plan. Lacunes in de watertoets lijken wel de rol bij de locatiekeuze en de aandacht voor compensatie. Op het eerste lijkt de watertoets op zichzelf weinig invloed te hebben. Compensatie krijgt zowel in de adviezen als in de plannen relatief weinig aandacht. De vraag is of de watertoets als (zelfstandig) instrument voldoende is om locatiekeuzes te beïnvloeden en of het ruimtelijk plan de plek is om compensatie te regelen.

Verder is er *blijkbaar* een discrepantie tussen de 'norm' die de maatstaf hanteert voor een goed advies en wat betrokkenen een goed advies vinden. Het verschil tussen geobjectiveerde 'kwaliteit' en 'gepercipieerde' kwaliteit van de watertoets komt op verschillende punten in het onderzoek terug.

Scores indicatoren 'Evenwichtig':

Ruimtelijk plan

Evenwichtige afweging (enquête)	
Locatiekeuze (enquête)	
Aandacht voor compensatie in het plan (documentanalyse)	
Aandacht voor compensatie in het plan (enquête)	

Wateradvies

Motivatatie van aandacht voor wateraspecten (doc. analyse)	
Motivatatie van aandacht voor wateraspecten (enquête)	
Kwaliteit wateradvies (documentanalyse)	
Kwaliteit wateradvies (enquête)	

2.6 Overige conclusies

Uit het onderzoek komen een aantal belangrijke conclusies naar voren die niet direct terug te voeren zijn op de Maatstaf Effectiviteit Watertoets.

Juridische en financiële borging wateraspecten in plannen

Uit de documentanalyse blijkt dat de waterhuishoudkundige aspecten slechts sporadisch juridisch (door middel van voorschriften) en financieel worden vastgelegd in de plannen. Desondanks is een grote meerderheid van de waterbeheerders tevreden over de juridische borging. Het kostenveroorzakingsbeginsel wordt slechts 1 maal genoemd in een plan. Toch is een ruime meerderheid van de waterbeheerders tevreden over de toepassing van het kostenveroorzakingsbeginsel in de onderzochte plannen.

We constateren een discrepantie tussen de bevindingen op grond van de documentanalyse en de perceptie van de respondenten ten aanzien van de juridische en financiële borging van wateraspecten in plannen. Hiervoor kunnen meerdere verklaringen worden opgeworpen. Mogelijk zijn de respondenten zich niet bewust van het belang van borging, vinden ze borging niet belangrijk, zijn ze van mening dat borging van de waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan niet mogelijk is, of regelen ze borging (liever) op een andere manier dan in het plan. Dezelfde mogelijke verklaringen zijn van toepassing op het kostenveroorzakingsbeginsel. Juridisch/financiële borging en het kostenveroorzakingsbeginsel vormen daarmee een aandachtspunt voor de watertoets.

Inspraak, bezwaar en/of beroep

In bijna een kwart van de gevallen zijn de waterbeheerders, om uiteenlopende redenen, niet tevreden over de watertoets. In 34% van die gevallen is gebruik gemaakt van inspraak dan wel bezwaar of beroep. Het benutten van inspraak, bezwaar of beroep door de waterbeheerder vormt daarmee een aandachtspunt.

Rol van de provincie als planbeoordelaar

73% van de beoordelaars geeft aan opmerkingen te hebben gemaakt op het plan voorafgaand aan behandeling door GS in relatie tot de watertoets. In een kwart van die gevallen betrof het een zware inhoudelijke of procesmatige opmerking. De provincie blijkt daarmee een belangrijke rol te vervullen in het borgen van de waterhuishoudkundige aspecten in het plan.

2.7 Causaliteit

Komt het door de watertoets?

Wat betreft de mate waarin het bereikte resultaat te danken is aan de watertoets zijn initiatiefnemers, waterbeheerders en beoordelaars het grotendeels met elkaar eens, blijkt uit de enquêtes. In ongeveer 2/3 van de gevallen zijn de betrokkenen van mening dat het resultaat geheel of gedeeltelijk te danken is aan de watertoets.

Ook uit de statistische analyse komt duidelijk naar voren dat de watertoets van positieve invloed is op de kwaliteit van de ruimtelijke plannen wat betreft motivering, evenwichtigheid en borging van wateraspecten. Deze eenduidigheid geldt echter alleen voor het verloop van het proces. De relatie tussen het advies zelf en de kwaliteit van het plan is veel minder eenduidig. Er is zelfs sprake van enige ambivalentie. Deels lijkt zelfs sprake van een negatief verband tussen de kwaliteit van het wateradvies en de kwaliteit van het ruimtelijke plan, wat betreft wateraspecten.

Ambivalente relatie tussen de kwaliteit van het wateradvies en de kwaliteit van het plan

Op basis van de bovenstaande conclusie moet een kanttekening worden geplaatst bij de veronderstelling uit de Maatstaf Effectiviteit Watertoets dat de aanwezigheid en de kwaliteit van het wateradvies - in de vorm van een herleidbare (schriftelijke) correspondentie - in positieve zin de kwaliteit van het ruimtelijk plan, wat betreft wateraspecten, beïnvloedt. De uitkomst van de analyse onderschrijft deze veronderstelling niet.

De veronderstelling uit de Maatstaf Effectiviteit Watertoets dat het watertoets proces in positieve zin de kwaliteit van het ruimtelijk plan beïnvloedt, wat betreft wateraspecten (waterparagraaf), wordt door dit onderzoek wel aangetoond.

Verklaring ambivalente relatie tussen de kwaliteit van het wateradvies en de kwaliteit van het plan

Gezien het verloop van de planvormingsprocessen wordt het wateradvies in een relatief laat stadium afgegeven (veelal tijdens het art. 10 BRO overleg). In een eerder stadium hebben initiatiefnemers en waterbeheerders vaak al contacten over de waterhuishoudkundige aspecten gehad. Naarmate het conceptplan minder goed voldoet aan de waterhuishoudkundige vereisten is de waterbeheerder min of meer genoodzaakt dit (alsnog) in het wateradvies helder weer te geven en goed te motiveren welke waterhuishoudkundige aspecten (extra) aandacht verdienen. Aangezien het planproces zich op dat moment al in een vergevorderd stadium bevindt is het lastiger deze wensen in te willigen dan wanneer deze waterhuishoudkundige wensen in een vroeg stadium worden meegenomen in het planproces. In het geval de waterhuishoudkundige wensen in een vroeg stadium van het planvormingsproces zijn ingebracht (door middel van bijvoorbeeld telefonische contacten en correspondentie per e-mail) is een helder en goed gemotiveerd wateradvies minder noodzakelijk omdat het plan al grotendeels aan de waterhuishoudkundige vereisten voldoet.

Leercurve

De leercurve kon niet eenduidig worden aangetoond. Er lijkt wel een zeker verband tussen de wederzijdse contacten tussen waterbeheerder en initiatiefnemer in algemene zin en de kwaliteit van het plan. Tussen ervaring met de watertoets en de kwaliteit van het plan kan geen verband worden aangetoond.

De watertoets heeft een aantoonbaar positief effect op de aandacht voor waterhuishoudkundige aspecten in de ruimtelijke plannen. De watertoets is echter duidelijk niet de enige verklarende factor. Dit betekent dat de effectiviteit van de watertoets niet los kan worden gezien van de context waarin deze wordt ingezet. Dit betekent dat soms de watertoets de meest bepalende factor kan zijn voor de kwaliteit van het ruimtelijk plan (wat betreft wateraspecten) en soms van geen enkele invloed is. In het laatste geval hoeft dit overigens in het geheel niet te betekenen dat het plan niet voldoet aan bijvoorbeeld de Maatstaf Effectiviteit Watertoets. De aandacht voor waterhuishoudkundige aspecten is ook op andere wijzen (en mogelijk mede door toedoen van de watertoets) verinnerlijkt.

Effectiviteit

Doel bereikt door de watertoets (enquête)	
Invloed proces op kwaliteit plan (correlatie-analyse)	
Invloed wateradvies op kwaliteit plan (correlatie-analyse)	
Leercurve (correlatie-analyse)	

3 ANALYSEKADER EN ONDERZOEKSMETHODIEK

3.1 De Maatstaf Effectiviteit Watertoets analytisch uiteengezet

Om tot een valide toetsing van de effectiviteit van de watertoets over te kunnen gaan is het van belang om tot een goede reconstructie van de aannames rond de watertoets te komen. De indicatoren voor de verschillende onderdelen van de doelstelling laten zien dat deze doelstelling zowel gericht is op een juiste toepassing van het 'instrument' watertoets (goed wateradvies en een goed watertoets proces) als op het gewenste doelbereik van de watertoets (voldoende aandacht voor wateraspecten in het ruimtelijk plan).

De achterliggende gedachte is dat een goed wateradvies en een goed watertoets proces essentieel zijn voor een goede afweging van waterbelangen in het ruimtelijke plan. Deze gedachte is gebaseerd op een tweetal veronderstellingen die besloten liggen in de Maatstaf Effectiviteit Watertoets.

Ten eerste wordt in de Maatstaf Effectiviteit Watertoets verondersteld dat de aanwezigheid en de kwaliteit van het wateradvies de kwaliteit van het ruimtelijk plan, wat betreft wateraspecten (waterparagraaf), in positieve zin beïnvloedt (paragraaf 3.5 Maatstaf).

Ten tweede wordt in de Maatstaf Effectiviteit Watertoets verondersteld dat het proces van de watertoets de kwaliteit van het ruimtelijk plan, wat betreft wateraspecten (waterparagraaf), in positieve zin beïnvloedt (paragraaf 3.1 Maatstaf).

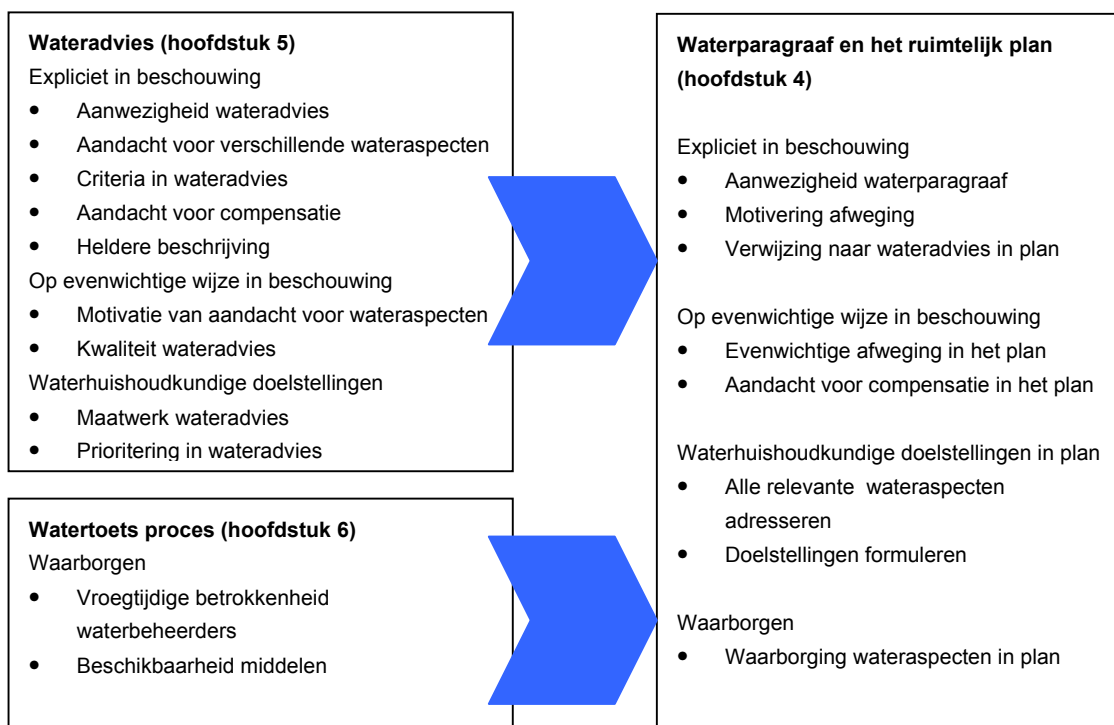
Deze veronderstellingen zijn bepalend voor de wijze waarop de resultaten van de evaluatie van de watertoets geïnterpreteerd worden. Omdat het veronderstellingen betreft en geen feitelijk vastgestelde causale verbanden zijn in dit onderzoek de onderdelen van de doelstelling zoals weergegeven in de maatstaf analytisch uiteengelegd en toegepast op de afzonderlijke onderdelen (zie onder) van de watertoets, zodat:

1. De effectiviteit van de watertoets op de afzonderlijke onderdelen van de watertoets kan worden onderzocht;
2. De veronderstellingen die besloten liggen in de watertoets in de praktijk kunnen worden geverifieerd (is feitelijk sprake van een causaal verband?);
3. Eventuele onjuiste veronderstellingen over de werking van de watertoets (d.w.z. de relaties tussen de verschillende onderdelen) de conclusies over de effectiviteit van de watertoets *als zodanig* niet ten onrechte beïnvloeden.

Op basis van de veronderstellingen uit de Maatstaf wordt in dit onderzoek het onderstaande onderscheidt gemaakt in onderdelen van de watertoets:

1. het watertoets proces
2. het wateradvies
3. het ruimtelijk plan met waterparagraaf

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets veronderstelt een causaal verband tussen het wateradvies en het watertoets proces enerzijds en de kwaliteit van het ruimtelijk plan en waterparagraaf (wat betreft wateraspecten), anderzijds. In onderstaande figuur is deze relatie weergegeven, met de wijze waarop de indicatoren uit de Maatstaf Effectiviteit Watertoets zijn uitgewerkt.

In dit onderzoek is de Maatstaf analytisch uitgewerkt om bovenstaande onderdelen van de watertoets afzonderlijk te kunnen toetsen op de indicatoren van de maatstaf. De resultaten van deze analyse zijn terug te vinden in hoofdstuk 4, 5 en 6.

Hoofdstuk 7 bevat de analyseresultaten van de feitelijke relaties tussen het wateradvies en het watertoets proces enerzijds, en het ruimtelijk plan met de waterparagraaf anderzijds. Op basis van de resultaten van deze analyse kunnen uitspraken gedaan worden over de juistheid van de veronderstellingen in de Maatstaf Effectiviteit Watertoets over causale verbanden en kunnen de indicatoren voor de effectiviteit van de watertoets op een juiste wijze geïnterpreteerd worden.

3.2 Data en dataverzameling

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een steekproef van 183 plannen waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden (tot en met de fase van planbeoordeling) en 550 enquêtes onder initiatiefnemers, waterbeheerders en planbeoordelaars (zie bijlage 1).

De selectie heeft plaatsgevonden op planniveau en is semi-aselect. Dit wil zeggen dat vooraf een stratificatie is gemaakt van typen plannen die waterhuishoudkundig relevant zijn. Wat betreft de structuurplannen, reconstructieplannen, tracébesluiten en streekplannen is uitgegaan van een 100% steekproef.

Wat betreft de bestemmingsplannen zijn per provincie lijsten samengesteld met alle bestemmingsplannen waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden en waarop de watertoets van toepassing is. Uit deze verzameling plannen is een aselechte steekproef

getrokken op basis van de specifieke opdrachtformulering van het RIZA, namens de Werkgroep Evaluatie Watertoets. Deze steekproef vormt een representatief landelijk beeld voor alle bestemmingsplannen waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden¹.

De eerste steekproef is gecontroleerd bij de provincies (als meest centrale ingang voor de gegevens) op werkelijke relevantie en beschikbaarheid van gegevens (waaronder namen etc. van betrokkenen bij initiatiefnemer en waterbeheerder). Uiteindelijk zijn 144 bestemmingsplannen in de analyse betrokken². Aan elk plan zijn – voor zover relevant en mogelijk – enquêtes gehangen voor de betrokken initiatiefnemer, de betrokken waterbeheerder(s) en de betrokken planbeoordelaar.

Documentanalyse

De geselecteerde plannen en bijbehorende wateradviezen zijn bij de provinciale archieven opgevraagd en ter plaatste geanalyseerd aan de hand van een gestandaardiseerde checklist. Doordat de plannen bij de provincies zijn geanalyseerd is gewaarborgd dat:

- vrijwel alle geselecteerde plannen onderzocht konden worden
- de onderzoekers over alle beschikbare informatie konden beschikken (plannen inclusief achterliggende dossiers)
- geen misverstanden ontstonden over de planologisch status van een plan (check bij planbeoordelaar)

De provincies hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de documentanalyse doordat zij de dossiers beschikbaar hebben gesteld aan het onderzoeksteam van DHV.

Enquêtes

Ten behoeve van de enquêtes onder de betrokkenen bij de plannen zijn de waterbeheerders, de initiatiefnemers en de planbeoordelaars persoonlijk benaderd om de naam, het e-mailadres en het telefoonnummer van de betrokkene te achterhalen. De betrokkenen hebben een op naam geadresseerde e-mail ontvangen met een persoonlijke inlognaam en een wachtwoord voor het plan waarbij zij betrokken waren. Om een zo hoog mogelijke respons te garanderen zijn de betrokkenen nagebeld in het geval zij de enquête niet invulden.

De betrokkenen stonden overwegend positief tegenover de evaluatie van de watertoets in het algemeen en de enquête in het bijzonder. Gebleken is dat de selectie van plannen (finale besluitvorming in 2005) door de betrokkenen in een groot aantal gevallen werd bestempeld als 'oude plannen'. Een veel gehoorde opmerking was dan ook dat de betrokken medewerker niet meer werkzaam was bij de betreffende afdeling of instantie.

Omdat de respons van de planbeoordelaars relatief laag is en de enquêtes niet altijd volledig zijn ingevuld (omdat het plan niet meer op netvlies stond) is de enquête onder de planbeoordelaars alleen gebruikt indien de vraag specifiek van toepassing was op de planbeoordelaar en de vraag relatief vaak was ingevuld. Voor het overige zijn de resultaten van de enquête onder de planbeoordelaars gebruikt ter verificatie van de antwoorden van de waterbeheerders en de initiatiefnemers.

¹ In bepaalde provincies heeft in 2005 over een beduidend groter aantal bestemmingsplannen finale besluitvorming plaatsgevonden dan in andere provincies. Daardoor zijn bestemmingsplannen uit bijvoorbeeld de provincie Gelderland ook relatief vaker getrokken in de aselecte steekproef dan bestemmingsplannen uit de provincie Zuid-Holland.

² Dit is meer dan in de opdracht werd vereist. Er is voor een grotere steekproef gekozen om vooral bij de statistische analyses een voldoende grote buffer te hebben tegen uitval van gegevens i.c. non-respons op de enquêtes.

Analyses

Voor het onderzoek zijn met behulp van SPSS een aantal statistische analyses uitgevoerd. Deze bestaan uit twee onderdelen.

Zogenaamde 'rechte tellingen' wat betreft de mate waarin de praktijk van de watertoets voldoet aan de Maatstaf. Hiertoe zijn (deels gedifferentieerd voor verschillende categorieën van plannen etc.) frequentie-uitdraaien gemaakt. Door koppeling van de gegevens uit de documentenanalyse en de enquêtes (ook onderling) kon bovendien een vergelijking worden gemaakt van hoe dezelfde beoordelingspunten vanuit verschillende gezichtspunten (initiatiefnemer, waterbeheerder, beoordelaar, expert) worden gezien.

Daarnaast zijn correlatie-analyses uitgevoerd. Hierbij is onderzocht in hoeverre er ook statistisch gezien sprake is van een significante relatie tussen de watertoets (proces, advies) en het ruimtelijke plan. Dit geeft vooral inzicht in de vraag of de watertoets niet alleen naar het oordeel van de betrokkenen effectief is, maar of de watertoets ook *aantoonbaar* effectief is. De meer specifieke criteria die bij deze analyse zijn gehanteerd, worden in hoofdstuk 7 van dit rapport nader toegelicht.

4 KWALITEIT RUIMTELIJK PLAN (WATERASPECTEN)

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de documentanalyse en van de enquêtes onder de betrokken waterbeheerders, initiatiefnemers en planbeoordelaars met betrekking tot het ruimtelijke plan in zijn geheel en de waterparagraaf in het bijzonder. De resultaten zijn geordend aan de hand van de indicatoren van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets die voor dit onderdeel van de watertoets relevant zijn.

4.1 Expliciet in beschouwing

Aanwezigheid waterparagraaf

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in 84% van de bestemmingsplannen en in 84% van de overige plannen een herkenbare waterparagraaf is opgenomen in het plan.

Enquête

In het geval van een ontbrekende waterparagraaf (16%) geven de betrokken initiatiefnemers in de enquête in 67% van die gevallen aan dat een waterparagraaf niet relevant was voor het betreffende plan.

Motivering afweging

Documentanalyse

Uit de documentanalyse die door DHV is uitgevoerd blijkt dat de percentages van expliciete motivering van de afweging van waterhuishoudkundige aspecten aanmerkelijk lager liggen dan de percentages waarmee aan dezelfde waterhuishoudkundige aspecten expliciet aandacht is besteed in de plannen (zie onderstaande tabel). Dit geldt met name voor de bestemmingsplannen, bij de 'overige plannen' liggen deze percentages minder ver uit elkaar. Zo wordt in 50% van de bestemmingsplannen expliciet aandacht besteed aan wateroverlast, terwijl in 35% van de bestemmingsplannen de afweging van wateroverlast expliciet wordt gemotiveerd. In 70% van de bestemmingsplannen waarin expliciet aandacht besteed wordt aan wateroverlast wordt deze aandacht dus expliciet gemotiveerd. Aan het aspect oppervlaktewaterkwaliteit wordt in 31% van de bestemmingsplannen expliciet aandacht besteed, terwijl slechts in 9% van de gevallen de afweging van het aspect oppervlaktewaterkwaliteit expliciet wordt gemotiveerd. In 29% van de bestemmingsplannen waarin expliciet aandacht besteed wordt aan oppervlaktewaterkwaliteit wordt deze aandacht dus expliciet gemotiveerd.

In de onderstaande tabel is verder aangegeven in hoeveel procent van de bestemmingsplannen de wateraspecten zijn opgenomen in de voorschriften. Uit deze cijfers blijkt dat in slechts een klein deel van de plannen voorschriften zijn vastgelegd met betrekking tot de aspecten waaraan expliciet aandacht is besteed in de toelichting bij het bestemmingsplan.

Percentages waterhuishoudkundige aspecten in bestemmingsplannen en overige plannen, uitgesplitst naar expliciete aandacht, motivering en verankering in voorschriften bij het bestemmingsplan (bron: documentanalyse).

	Bestemmingsplannen		Overige plannen		Borging
	Expliciet aandacht voor aspect in plan (%)	Motivering afweging aspect in plan (%)	Expliciet aandacht voor aspect in plan (%)	Motivering afweging aspect in plan (%)	Aspect in voorschriften bestemmingsplan (%)
Veiligheid	6	5	9	10	4
Wateroverlast	50	35	41	34	12
Riolering	60	38	25	19	4
Waternvoorziening*	36	26	34	31	36
Volksgezondheid	4	3	3	3	1
Bodemdaling	4	2	3	1	0
Grondwateroverlast	40	25	25	19	3
Oppervlaktewaterkwaliteit	31	9	34	28	3
Grondwaterkwaliteit	19	10	41	31	2
Verdroging	15	7	28	22	1
Natte natuur	23	14	25	25	6

* In de documentanalyse zijn bij interpretatie van het aspect watervoorziening de 'voorzieningen' voor de waterhuishouding (waterlopen en kunstwerken) inbegrepen. Hierdoor kan het zo zijn dat het aspect voorzieningen anders is geïnterpreteerd dan gebruikelijk onder bij de watertoets betrokken actoren. Bij deze tabel moet in gedachten worden gehouden dat niet elk waterspect bij elk plan relevant is. Er moet maatwerk worden geleverd.

Enquête

Uit de enquête blijkt dat de waterbeheerders bij 69% van de plannen van mening zijn dat de afwegingen rond waterhuishoudkundige doelstellingen voor alle aspecten voldoende gemotiveerd zijn in het plan. Van de initiatiefnemers is 92% die mening toegedaan.

Van de waterbeheerders is 14% van mening dat de waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan slechts voor een deel van de in het wateradvies genoemde aspecten voldoende gemotiveerd zijn en 17% stelt dat het betreffende plan de waterhuishoudkundige doelstellingen niet of onvoldoende motiveert.

De resultaten van de documentanalyse onderschrijven de perceptie van de waterbeheerders dat de waterhuishoudkundige doelstellingen in een aanzienlijk deel van de plannen (31%) niet of onvoldoende gemotiveerd zijn.

Verwijzing in plan naar wateradvies en overlegproces met waterbeheerder

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in 58% van de bestemmingsplannen wordt verwezen naar het wateradvies of de inbreng van de waterbeheerder. Voor de overige plannen is dit voor 52% van de plannen het geval.

Bij bestemmingsplannen is in 64% van de plannen niet beschreven hoe het overlegproces met de waterbeheerder is verlopen. Bij overige plannen is dat 68%.

Uit de documentanalyse blijkt dat bij 55% van de bestemmingsplannen niet helder wordt wat de inhoudelijke inbreng van de waterbeheerder is geweest. Voor de overige plannen is dit 64%. In ongeveer 30% van de plannen (zowel bestemmingsplannen als overige plannen) is deze inbreng wel expliciet weergegeven in het plan.

Bij de bovenstaande cijfers moet aangetekend worden dat bij een (klein) deel van de plannen (enquête waterbeheerders: 14%; enquête initiatiefnemers: 17%) geen contact heeft plaatsgevonden tussen de initiatiefnemer en de waterbeheerder(s).

Resumé

Vrijwel alle watertoetsplichtige plannen waarover in 2005 finale besluitvorming heeft plaatsgevonden en die vanuit waterhuishoudkundige perspectief relevant zijn beschikken over een waterparagraaf. Daarmee wordt aan een eerste eis voldaan om het waterbelang expliciet mee te nemen in waterhuishoudkundig relevante plannen en besluiten.

Een tweede eis voor het expliciet in beschouwing nemen vormt de motivering. De motivering van de waterhuishoudkundige aspecten behoeft aandacht, met name in de bestemmingsplannen.

Een derde eis is dat in plannen wordt verwezen naar het wateradvies en/of de inbreng van de waterbeheerder. Slechts in de helft van de plannen wordt verwezen naar het wateradvies of de inbreng van de waterbeheerder en uit ruim de helft van de plannen wordt niet duidelijk wat de inbreng van de waterbeheerder is geweest.

Op grond van de resultaten van de documentanalyses en de enquêtes onder de betrokkenen concludeert DHV dat de watertoets op het criterium *expliciet in beschouwing* goed scoort wat betreft de aanwezigheid van een waterparagraaf, maar dat de expliciete invulling van deze waterparagraaf bij een deel van de plannen aandacht behoeft.

4.2 Op evenwichtige wijze in beschouwing

Evenwichtige afweging van belangen in het plan - in relatie tot wateradvies

Enquête

Uit de enquêtes blijkt dat 81% van de waterbeheerders de afweging van belangen in het plan – in relatie tot het wateradvies – kwalificeert als redelijk tot zeer goed. 19% van de waterbeheerders is van mening dat deze afweging voor het betreffende plan moet worden gekwalificeerd als matig (13%) tot slecht (6%).

Van de initiatiefnemers stelt 98% dat de afweging van belangen in het plan – in relatie tot het wateradvies – als redelijk tot zeer goed kan worden gekwalificeerd.

Het verschil in percentages bij waterbeheerders enerzijds en initiatiefnemers anderzijds kan verklaard worden door het verschil in perceptie tussen waterbeheerders en initiatiefnemers op grond van hun specifieke rol en belang.

Locatiekeuze

Enquête

Uit de enquête onder de waterbeheerders blijkt dat 48% van de respondenten van mening is dat het watertoetsproces niet voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuze in het betreffende plan. 14% van de waterbeheerders is van mening dat het watertoetsproces in enige mate invloed heeft gehad op de locatiekeuze in het plan. 38% van de waterbeheerders is van

mening dat het watertoetsproces in redelijke tot zeer grote mate voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuzes in het plan.

Uit de enquête onder de initiatiefnemers blijkt dat 42% van de respondenten van mening is dat het watertoetsproces niet voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuze in het betreffende plan. 26% van de initiatiefnemers is van mening dat het watertoetsproces in enige mate invloed heeft gehad op de locatiekeuze in het plan. 32% van de initiatiefnemers is van mening dat het watertoetsproces in redelijke tot zeer grote mate voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuzes in het plan.

De percentages van de waterbeheerders en de initiatiefnemers liggen dus dicht bij elkaar. Beide actoren zijn van mening dat in ongeveer 45% van de gevallen de watertoets niet en in ongeveer 35% van de gevallen de watertoets wel voldoende invloed (in redelijke tot zeer grote mate voldoende) heeft gehad op locatiekeuzes.

Aandacht voor compensatie in het plan

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat slechts in een zeer klein deel van de plannen compensatie aan de orde komt. Het betreft slechts 4% van de onderzochte plannen (7 plannen).

Enquête

Op de vraag in welke mate compensatie van afwijkingen van het wateradvies is geregeld in het plan antwoorden 37 waterbeheerders, waaruit volgt dat compensatie op een veel groter deel van de plannen van toepassing is dan uit de documentanalyse blijkt. Van deze 37 respondenten stelt 68% dat de compensatie van afwijkingen van het wateradvies goed geregeld is in het plan. 32% van deze waterbeheerders stelt dat de compensatie matig (27%) tot slecht (5%) is geregeld in het plan. Ongeveer 25 van de 37 respondenten vinden dus dat compensatie goed geregeld is in het plan, terwijl uit de documentanalyse naar voren komt dat in slechts ongeveer 7 plannen compensatie expliciet geregeld is.

Resumé

Uit de enquêtes blijkt dat zowel de waterbeheerders als de initiatiefnemers van mening zijn dat de afweging van belangen in het plan – in relatie tot het wateradvies – voor het merendeel van de plannen gekwalificeerd kan worden als redelijk tot zeer goed. Volgens de respondenten worden in ruim 8 van de 10 plannen de wateraspecten evenwichtig afgewogen tegen andere belangen. Gezien de vele belangen die een rol spelen in ruimtelijke plannen en de politieke dimensie van de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkelingen kunnen we concluderen dat de watertoets qua effectiviteit goed scoort op deze indicator.

Ten aanzien van de locatiekeuzes blijken zowel de waterbeheerders als de initiatiefnemers van mening te zijn dat in bijna de helft van de plannen het watertoetsproces niet voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuze. De locatiekeuze vormt daarmee een aandachtspunt voor de effectiviteit van de watertoets.

Uit de documentanalyse blijkt dat slechts in een zeer beperkt aantal plannen compensatie wordt vermeld. Uit de respons van de waterbeheerders blijkt echter dat compensatie vaker aan de orde komt dan uit de documentanalyse is gebleken. Een aanzienlijk deel van deze waterbeheerders (32%) stelt dat de compensatie matig tot slecht is geregeld. Compensatie vormt daarmee een aandachtspunt voor de effectiviteit van de watertoets, zowel wat betreft het aspect 'expliciet' als wat betreft het aspect 'evenwichtig'.

4.3 Waterhuishoudkundige doelstellingen in plan

Alle wateraspecten adresseren

Enquête

Uit de enquête onder de waterbeheerders komt naar voren dat verschillende wateraspecten in ongeveer 1 op de 10 plannen een onderbelicht aspect vormen. Het betreft: riolering (in 10% van de plannen), wateroverlast (in 11% van de plannen), grondwateroverlast (in 10% van de plannen), oppervlaktewaterkwaliteit (in 7% van de plannen), natte natuur (in 6% van de plannen) en grondwaterkwaliteit (in 8% van de plannen). Dit zijn alle aspecten waaraan in de plannen de meeste expliciete aandacht wordt gegeven (watervoorziening en natte natuur ontbreken in dit rijtje). De aspecten bodemdaling, volksgezondheid, watervoorziening, verdroging en veiligheid worden niet of nauwelijks genoemd als onderbelicht aspect. Voor deze aspecten bestaat, met uitzondering van watervoorziening (alle plannen) en verdroging (overige plannen), ook weinig expliciete aandacht in de plannen.

Uit de enquête onder de waterbeheerders blijkt dat er geen sprake is van stelselmatige onderbelichting van specifieke waterhuishoudkundige aspecten in de voor dit onderzoek geselecteerde plannen.

Doelstellingen formuleren

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in 66% van de bestemmingsplannen geen doelen zijn geformuleerd voor de waterhuishoudkundige aspecten die benoemd zijn in het plan. Voor de overige plannen ligt dit percentage lager, op 41%.

Uit de documentanalyse blijkt dat in 8% van de plannen waarin de waterhuishoudkundige doelen niet kunnen worden opgenomen - want niet ruimtelijk relevant - (totaal 93 plannen), voor (een deel van) de doelen expliciet is aangegeven hoe deze (op een andere wijze) gerealiseerd kunnen worden.

Resumé

Uit de enquête onder de waterbeheerders valt af te leiden dat er geen specifieke wateraspecten (bijvoorbeeld waterkwaliteit) systematisch onderbelicht zijn gebleven in de onderzochte plannen. Het algemene beeld op grond van de enquête onder de waterbeheerders is dat voor de afzonderlijke wateraspecten geldt dat deze gemiddeld in 1 op de 10 plannen onderbelicht worden. De ruimtelijke plannen en waterparagrafen scoren daarmee goed wat betreft het adresseren van alle relevante wateraspecten.

Uit de documentanalyse blijkt dat in het merendeel van de bestemmingsplannen geen waterhuishoudkundige doelen zijn geformuleerd. Bovendien blijkt uit de documentanalyse dat in een zeer beperkt aantal plannen wordt aangegeven hoe doelen op een andere wijze gerealiseerd kunnen worden indien het ruimtelijke plan daartoe niet de mogelijkheden biedt. Op grond van deze gegevens kan geconstateerd worden dat een expliciete invulling van de waterparagraaf, wat betreft de formulering van doelstellingen voor de genoemde wateraspecten, aandacht behoeft.

4.4 Overige resultaten: borging en financiering

Borging wateraspecten in plan

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat slechts in een zeer klein percentage van de bestemmingsplannen (wateroverlast scoort het hoogste met 12%) de wateraspecten opgenomen zijn in de voorschriften (zie ook tabel in paragraaf 4.1). Veiligheid is een positieve uitschieter. Veiligheid wordt in 6% van de bestemmingsplannen geadresseerd en dit wateraspect komt in 4% van de bestemmingsplannen terug in de voorschriften.

Daarentegen wordt bijvoorbeeld riolering in 60% van de plannen geadresseerd en komt het in 4% van de plannen terug in de voorschriften. Een ander voorbeeld is grondwateroverlast. Dit aspect wordt in 40% van de plannen geadresseerd, terwijl het slechts in 3 % van de bestemmingsplannen in de voorschriften voorkomt.

Enquête

Uit de enquête met de waterbeheerders blijkt dat 78% van de respondenten vindt dat de waterhuishoudkundige doelstellingen redelijk tot zeer goed zijn gewaarborgd in het plan (o.a. via voorschriften en plankaart). 22% van de waterbeheerders is van mening dat deze borging matig (19%) tot slecht (3%) is in het plan.

Uit de enquête met de planbeoordelaars blijkt dat 92% van de respondenten vindt dat de waterhuishoudkundige doelstellingen redelijk tot zeer goed zijn gewaarborgd in het plan (o.a. via voorschriften en plankaart).

Verklaring

De waarborging van waterhuishoudkundige doelstellingen is volgens de respondenten in ruim het merendeel van de plannen voldoende, hoewel de wateraspecten nauwelijks terugkomen in de voorschriften bij de bestemmingsplannen. De respondenten lijken daarom de waarborging van waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan niet als problematisch te ervaren. Hiervoor kunnen meerdere verklaringen worden opgeworpen. Mogelijk zijn de respondenten zich niet bewust van het belang van borging, vinden ze borging niet belangrijk, zijn ze van mening dat borging van de waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan niet mogelijk is, of regelen ze borging (liever) op een andere manier dan in het plan.

Financiering maatregelen

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in geen enkel bestemmingsplan specifiek is aangegeven hoe de maatregelen voor waterbeheer moeten worden gefinancierd. Slechts in 5% van de bestemmingsplannen waarin wateraspecten relevant zijn, is dit in heel algemene zin aangegeven. Bij de overige plannen is in ruim 20% van de gevallen specifiek aangegeven hoe de maatregelen gefinancierd moeten worden (waarschijnlijk betreft dit alleen de 7 reconstructieplannen in Noord-Brabant). Hiervoor kunnen vergelijkbare verklaringen worden opgeworpen als bij borging van de wateraspecten in het plan (zie boven).

Kostenveroorzakingsbeginsel

Documentanalyse

Slechts bij 1 bestemmingsplan werd gerefereerd aan het kostenveroorzakingsbeginsel.

Enquête

Uit de enquêtes blijkt echter dat 82% van de waterbeheerders van mening is dat het kostenveroorzakingsbeginsel in zijn algemeenheid redelijk tot zeer goed is toegepast. 76% van de waterbeheerders is van mening dat het kostenveroorzakingsbeginsel ook redelijk tot zeer goed is toegepast ten aanzien van compensatie. 18% van de waterbeheerders stelt dat het kostenveroorzakingsbeginsel in zijn algemeenheid matig (11%) tot slecht (7%) is toegepast. Wederom kunnen hiervoor verschillende verklaringen worden opgeworpen (zie verklaring borging wateraspecten in plan).

Resumé

Uit de documentanalyse blijkt dat waterhuishoudkundige aspecten slechts sporadisch juridisch (door middel van voorschriften) en financieel worden vastgelegd in de bestemmingsplannen. Desondanks is een grote meerderheid van de waterbeheerders tevreden over de juridische borging. Het kostenveroorzakingsbeginsel wordt slechts 1 maal genoemd in een plan. Toch is een ruime meerderheid van de waterbeheerders tevreden over de toepassing van het kostenveroorzakingsbeginsel in de onderzochte plannen.

We constateren dat de plannen op deze aspecten (juridische en financiële borging en referentie aan het kostenveroorzakingsbeginsel) beter scoren in de enquêtes dan zou mogen worden verwacht op grond van de onderzochte plandocumenten.

5 KWALITEIT WATERADVIES

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de documentanalyse en van de enquêtes onder de betrokken waterbeheerders, initiatiefnemers en planbeoordelaars met betrekking tot het wateradvies. De resultaten zijn geordend aan de hand van de indicatoren van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets die voor dit onderdeel van de watertoets relevant zijn.

5.1 Expliciet in beschouwing

Aanwezigheid wateradvies

Documentanalyse

In de documentanalyse is bij 57% van de plannen een wateradvies aangetroffen, waarbij dit getal is samengesteld uit 61% bij de bestemmingsplannen en 42% bij de overige plannen.

In de documentanalyse is het wateradvies opgevat als een herleidbare (schriftelijke) correspondentie van de waterbeheerder aan de initiatiefnemer (eventueel in het kader van het art. 10 BRO-overleg). Als een dergelijk wateradvies niet werd gevonden in het dossier behorende bij het plan, dan is in geval van bestemmingsplannen ervan uitgegaan dat een dergelijk wateradvies niet is gegeven. Er is namelijk verondersteld dat de geraadpleegde dossiers compleet waren. Bij 'overige plannen' waren de dossiers niet altijd volledig op één locatie aanwezig. Indien geen wateradvies is aangetroffen wil dat in die gevallen daarom nog niet zeggen dat er geen wateradvies is gegeven.

Enquête

Uit de enquête onder de waterbeheerders blijkt dat 77% van de respondenten van mening is dat er een wateradvies is opgesteld voor het betreffende plan, terwijl slechts 41% van de initiatiefnemers aangeeft dat er een wateradvies is opgesteld voor het betreffende plan.

Er is duidelijk een verschil in perceptie tussen waterbeheerders en initiatiefnemers over wat het wateradvies precies is. Bovendien blijkt uit de documentanalyse dat het wateradvies niet altijd is terug te vinden in het plan of het plandossier. In ruim 40% van de plannen kan het wateradvies niet worden herleid uit het dossier.

Aandacht voor verschillende wateraspecten in wateradvies

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat de aandacht voor verschillende wateraspecten varieert per aspect en per plantype (zie onderstaande tabel). In de wateradviezen wordt relatief vaak aandacht gevraagd voor:

- wateroverlast: 23% (van alle plannen)
- riolering: 15% bij bestemmingsplannen en 11% bij overige plannen
- watervoorziening: 27% (vanwege het inbegrip van voorzieningen voor de waterhuishouding)
- grondwateroverlast: 13% (van alle plannen)
- oppervlaktewaterkwaliteit: 13% (waarvan 10% bij bestemmingsplannen en 21% bij overige plannen)
- grondwaterkwaliteit: 11% (waarvan 9% bij bestemmingsplannen en 21% bij overige plannen)
- natte natuur: 10% (waarvan 8% bij bestemmingsplannen en 18% bij overige plannen).

In de wateradviezen wordt relatief weinig aandacht gevraagd voor veiligheid (4% van alle plannen), volksgezondheid (<1% van alle plannen), bodemdaling (1% van alle plannen) en verdroging (5% van alle plannen).

Criteria opgenomen in wateradvies

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in slechts een beperkt aantal wateradviezen criteria voor waterhuishoudkundige aspecten zijn opgenomen of naar eerder geformuleerde criteria wordt verwezen (zie onderstaande tabel). Voor het aspect wateroverlast wordt relatief gezien het vaakst een criterium opgenomen (in 10 % van de wateradviezen, d.w.z. in 18 van de 43 adviezen waarin aandacht wordt gevraagd voor dit aspect).

Voor een aantal aspecten zijn duidelijk vaker criteria opgenomen in 'overige plannen' dan in bestemmingsplannen. Dit is het geval voor oppervlaktewaterkwaliteit, grondwaterkwaliteit, verdroging en natte natuur.

Percentages waterhuishoudkundige aspecten in wateradviezen voor bestemmingsplannen, overige plannen, en alle plannen, uitgesplitst naar de vraag om aandacht en het meegeven van criteria. (bron: documentanalyse).

	Bestemmingsplannen		Overige plannen		Alle plannen	
	Aandacht gevraagd in wateradvies (%)	Criterium vermeld in wateradvies (%)	Aandacht gevraagd in wateradvies (%)	Criterium vermeld in wateradvies (%)	Aandacht gevraagd in wateradvies (%)	Criterium vermeld in wateradvies (%)
Veiligheid	3	1	8	0	4	1
Wateroverlast	23	10	26	11	23	10
Riolering	15	3	11	0	14	2
Waternvoorziening*	(28)	9	24	8	27	9
Volksgezondheid	<1	0	0	0	<1	0
Bodemdaling	1	0	0	0	1	0
Grondwateroverlast	14	3	11	5	13	3
Oppervlaktewaterkwaliteit	10	3	21	16	13	5
Grondwaterkwaliteit	9	1	21	13	11	4
Verdroging	5	0	5	5	5	1
Natte natuur	8	1	18	11	10	3

* In de documentanalyse zijn bij het aspect watervoorziening de 'voorzieningen' voor de waterhuishouding (waterlopen en kunstwerken) inbegrepen.

Aandacht voor compensatie in wateradvies

Documentanalyse

Uit de documentanalyse blijkt dat in 13% van de wateradviezen aandacht is voor compensatie, indien daar aanleiding toe is.

Heldere beschrijving afzonderlijke wateraspecten in wateradvies

Documentanalyse

DHV constateert in de documentanalyse dat in 51% van de wateradviezen de helderheid van de beschrijving van de afzonderlijke aspecten kan worden gekwalificeerd als redelijk tot goed. In 49% van de wateradviezen zijn de documentanalisten van mening dat de helderheid van de beschrijving van de wateraspecten matig (36%) tot slecht (13%) te noemen is.

Enquête

Uit de enquête onder de initiatiefnemers komt een veel positiever beeld naar voren. 97% van de initiatiefnemers beoordeelt het wateradvies qua begrijpelijkheid als redelijk tot zeer goed. Slechts 3% is van mening dat de begrijpelijkheid matig is.

We kunnen concluderen dat de begrijpelijkheid van het wateradvies niet als problematisch wordt ervaren door de initiatiefnemers.

Resumé

Uit de documentanalyse blijkt dat bij ruim 40% van de plannen het wateradvies niet kan worden herleid uit het plandocument. Uit de enquêtes blijkt dat de waterbeheerders (77%) veel vaker van mening zijn dat zij een wateradvies hebben gegeven dan dat initiatiefnemers (41%) van mening zijn dat ze een wateradvies hebben ontvangen. Het afgeven van een wateradvies door de waterbeheerder vormt hiermee een aandachtspunt, zowel wat betreft de perceptie van wat het wateradvies is, als de mate waarin wateradviezen worden gegeven. Een oorzaak kan zijn dat wateradviezen niet goed geadresseerd worden, waardoor de brieven niet formeel ingeboekt worden.

Uit de documentanalyse blijkt dat over het algemeen per plan slechts voor een beperkt aantal wateraspecten expliciete aandacht wordt gevraagd in het wateradvies. Daarbij worden de aspecten watervoorziening en wateroverlast duidelijk het meest genoemd en vervolgens (10-15%) riolering, grondwateroverlast, oppervlakte- en grondwaterkwaliteit en natte natuur. Veiligheid, volksgezondheid, bodemdaling en verdroging worden in minder dan 10% van de gevallen genoemd. DHV constateert dat dezelfde aspecten het meest als aandachtspunt worden benoemd in de waterparagraaf (zie tabel 4.1).

In de wateradviezen bij de bestemmingsplannen worden nauwelijks criteria opgenomen voor de waterhuishoudkundige aspecten in het plan. Wateroverlast vormt hier een positieve uitschieter. In de wateradviezen bij overige plannen zijn vaker criteria opgenomen. De afwezigheid van criteria in de wateradviezen bij bestemmingsplannen vormt een aandachtspunt.

Uit de documentanalyse blijkt dat in 13% van de wateradviezen aandacht is voor compensatie, indien daar aanleiding toe is. In de plannen kwam slechts in 4% van de gevallen compensatie expliciet aan de orde.

Op basis van bovengenoemde aspecten van het wateradvies kan worden geconcludeerd dat de watertoets wat betreft het wateradvies in zijn algemeenheid onvoldoende scoort op het criterium 'expliciet'. Het feit dat voor de genoemde aspecten in veel gevallen geen criteria worden opgenomen in het advies en het feit dat er in een gering aantal gevallen aandacht voor compensatie is, wanneer daar wel aanleiding toe is, zou een evenwichtige afweging van wateraspecten in het plan kunnen bemoeilijken.

Ten aanzien van het 'expliciet in beschouwing nemen' (Maatstaf Effectiviteit Watertoets) verdient het wateradvies aandacht op het punt van:

- afgeven wateradvies door waterbeheerder
- formuleren van criteria bij bestemmingsplannen (wellicht met uitzondering van wateroverlast)
- het vragen van aandacht voor compensatie

5.2 Op evenwichtige wijze in beschouwing

Motivatie van aandacht voor genoemde wateraspecten in wateradvies

Documentanalyse

De uitvoerders van de documentanalyse oordelen dat de motivatie van aandacht voor de genoemde wateraspecten in 51% van de wateradviezen als redelijk tot goed kan worden bestempeld. Bij 29% van de wateradviezen wordt geoordeeld dat de motivatie matig is en in 20% van de wateradviezen slecht.

Enquête

Uit de enquête onder de initiatiefnemers komt een positiever beeld naar voren. 88% van de initiatiefnemers beoordeelt het wateradvies qua inhoudelijke onderbouwing en motivering als redelijk tot zeer goed. 12% is van mening dat de inhoudelijke onderbouwing en motivering matig is. Daarmee lijkt de motivatie in het wateradvies over het algemeen voldoende te zijn voor de initiatiefnemers.

Algemeen oordeel over kwaliteit wateradvies

Documentanalyse

In de documentanalyse oordelen de analisten dat 48% van de wateradviezen van redelijke tot goede kwaliteit is. 34% wordt als kwalitatief matig beschouwd en 19% als slecht.

Enquête

Uit de enquête onder de initiatiefnemers geeft 94% van de respondenten als geheel oordeel aan het wateradvies aan dat het redelijk tot goed is. Slechts 6% van de initiatiefnemers is van mening dat de kwaliteit van het wateradvies als geheel matig is. We kunnen constateren dat de algemene kwaliteit van de wateradviezen voor de initiatiefnemers in grote mate voldoet.

Resumé

Er is sprake van een verschil in perceptie van de kwaliteit van het wateradvies in de door DHV uitgevoerde documentanalyse en de resultaten van de enquête onder de initiatiefnemers. DHV is kritischer over de motivatie van de wateraspecten in de wateradviezen en de gehele kwaliteit van de wateradviezen dan de initiatiefnemers. Aangezien de initiatiefnemers de wateradviezen moeten kunnen gebruiken kunnen we concluderen dat de motivatie in de wateradviezen en de kwaliteit van de wateradviezen geen probleem vormen voor het op een evenwichtige wijze afwegen van waterhuishoudkundige belangen.

5.3 Waterhuishoudkundige doelstellingen in het advies

Maatwerk wateradvies³

Documentanalyse

In de documentanalyse wordt geoordeeld dat in 67% van de wateradviezen redelijk tot goed maatwerk is geleverd. Voor 23% van de wateradviezen is geoordeeld dat matig maatwerk is geleverd en voor 10% slecht maatwerk.

Enquête

Uit de enquête met de initiatiefnemers blijkt dat 88% van de respondenten van mening is dat in de wateradviezen redelijk tot zeer goed maatwerk is geleverd. 12% van de respondenten acht het maatwerk in het wateradvies matig.

Prioritering in wateradvies

Documentanalyse

In de documentanalyse is slechts bij 7% van de wateradviezen geoordeeld dat het advies een prioriteitenvolgorde in te behandelen wateraspecten hanteerde die als redelijk tot goed kon worden beoordeeld. In 46% van de gevallen werd het wateradvies op dit punt als matig gekenmerkt en in 46% als slecht.

Enquête

Uit de enquête onder de initiatiefnemers blijkt dat 82% van de respondenten van mening is dat in het wateradvies redelijk tot goed prioriteiten zijn gesteld. 14% van de respondenten onder de initiatiefnemers vindt het wateradvies op dit punt matig, 4% slecht.

Resumé

De wateradviezen blijken in voldoende mate maatwerk te bieden. Volgens de documentanalyse worden de waterhuishoudkundige aandachtspunten in het wateradvies in beperkte mate geprioriteerd. Toch hebben de initiatiefnemers daar over het algemeen geen moeite mee.

³ Onder maatwerk wordt in dit onderzoek verstaan: op het onderhavige plan toegesneden.

6 KWALITEIT WATERTOETSPROCES

6.1 Inleiding

De kwaliteit van het watertoetsproces kan niet worden vastgesteld op basis van een documentanalyse. Het onderzoek naar de verschillende aspecten van het watertoetsproces is daarom volledig gebaseerd op de resultaten van de enquête onder de betrokkenen.

6.2 Waarborgen

Vroegtijdige betrokkenheid waterbeheerders

Uit de enquêtes onder de initiatiefnemers en de waterbeheerders blijkt dat de initiatiefnemers in 80% van de gevallen van mening zijn dat de waterbeheerder voldoende vroegtijdig bij het planproces betrokken was, tegen 54% van de waterbeheerders. In 42% van de gevallen vond de waterbeheerder dat hij onvoldoende vroegtijdig betrokken is. In ongeveer 65% van deze gevallen beschouwde hij dit als niet ernstig, en in ongeveer 35% van de gevallen beschouwde hij dit wel als noodzakelijk.

De initiatiefnemer vond in 16% van de gevallen dat de waterbeheerder onvoldoende vroegtijdig bij het planproces betrokken was. In 81% van deze gevallen was de initiatiefnemer van mening dat het niet vroegtijdig betrekken van de waterbeheerder niet ernstig was, en in 19% van de gevallen dat dit wel het noodzakelijk was geweest.

Frequentie contact tussen waterbeheerder(s) en initiatiefnemer

In de enquête geeft 85% van de initiatiefnemers aan dat ze regelmatig contact hebben met de betreffende waterbeheerder over diverse zaken, 15% van de initiatiefnemers heeft naar eigen zeggen regelmatig contact met de waterbeheerder bij andere planprocessen. De waterbeheerders gaven in 67% van de gevallen aan regelmatig contact te hebben met de betreffende initiatiefnemer over diverse zaken en in 26% van de gevallen regelmatig contact te hebben met de initiatiefnemer over andere planprocessen.

Ten aanzien van het aantal contacten tussen waterbeheerder en initiatiefnemer bij de onderzochte plannen blijkt uit de enquêtes onder de waterbeheerders en de initiatiefnemers dat:

- bij circa 15% van de plannen er geen contact is geweest tussen initiatiefnemer en waterbeheerder
- bij circa 55% van de plannen er 1-2 keer contact is geweest
- bij circa 30% van de plannen er 3-5 keer contact is geweest.

Communicatie tussen waterbeheerder en initiatiefnemer

Aan de waterbeheerders en de initiatiefnemers is in de enquête de vraag voorgelegd hoe zij de communicatie met de waterbeheerder/initiatiefnemer hebben ervaren op het punt van: doelmatigheid, effectiviteit, zakelijkheid gesprekspartners, constructieve karakter communicatie, prettige karakter communicatie, meezijdigheid communicatie, pro-actieve gedrag partner en bereidheid tot toenadering en compromissen. Op elk van de onderdelen antwoordt 80% tot 90% van de initiatiefnemers dat zij de communicatie als redelijk tot zeer goed hebben ervaren. De waterbeheerders zijn iets kritischer over de communicatie, maar zijn ook overwegend positief. Over de verschillende aspecten van de communicatie oordeelt circa 80% van de waterbeheerders dat zij de communicatie als redelijk tot zeer goed hebben ervaren.

De communicatie tussen waterbeheerders en initiatiefnemers verloopt over het algemeen goed.

Beschikbaarheid middelen

Gemeente als initiatiefnemer

Uit de enquête onder de initiatiefnemers blijkt dat zij van mening zijn dat de gemeente als initiatiefnemer in 67% van de gevallen 'ruim voldoende' tijd en middelen tot haar beschikking had om tot een goede watertoets te komen. In 23% van de gevallen is dit 'net voldoende', in 9% 'krappe inzet'. De categorie 'veel te weinig' wordt niet genoemd door de initiatiefnemers.

Waterschap

Uit de enquête onder de waterbeheerders blijkt dat zij van mening zijn dat het waterschap als waterbeheerder in 66% van de gevallen 'ruim voldoende' tijd en middelen tot haar beschikking had om tot een goede watertoets te komen. Voor 'net voldoende' is dat 26%, voor 'krappe inzet' 8%. De categorie 'veel te weinig' wordt niet genoemd.

Provincie als beoordelaar

Uit de enquête onder de planbeoordelaar blijkt dat zij van mening zijn dat de provincie als beoordelaar in 38% van de gevallen 'ruim voldoende' tijd en middelen tot haar beschikking had om tot een goede beoordeling van de watertoets te komen. Voor 'net voldoende' is dat 51%, voor 'krappe inzet' 9% en voor 'veel te weinig' 2% (totaal aantal enquêtes: 56).

Tijd en middelen voor de watertoets vormen voor de belangrijkste actoren in het proces klaarblijkelijk nauwelijks een probleem. De provincies als beoordelaar zijn in dit opzicht iets minder positief dan de gemeente als initiatiefnemer en het waterschap.

Belangrijkste fase uit het proces voor een effectieve watertoets

Zowel het merendeel van de waterbeheerders (58%) als het merendeel van de initiatiefnemers (55 %) beschouwt de ontwikkelfase/het ontwerpproces bij het betreffende plan als de fase die in het watertoetsproces een essentiële bijdrage heeft geleverd aan een effectieve watertoets. Onder de initiatiefnemers neemt de besluitvormingsfase de tweede plaats in, bij de waterbeheerders is dat de initiatieffase.

Fase die een essentiële bijdrage heeft geleverd aan een effectieve watertoets

	initiatieffase	ontwikkelfase	besluitvormingsfase	planbeoordelingsfase
initiatiefnemers	17%	55%	23%	4%
waterbeheerders	23%	58%	14%	5%

Inspraak en bezwaar waterbeheerder

Uit de enquêtes onder de beoordelaars blijkt dat in 7% van de gevallen een bezwaar op het goedkeuringsbesluit, gerelateerd aan de watertoets, is ontvangen van een waterschap.

Uit de enquête onder de waterbeheerders blijkt dat 24% van de respondenten niet tevreden was over de watertoets bij het betreffende plan. In 26% van de gevallen (11 gevallen) waarin waterbeheerders niet tevreden waren over de watertoets heeft de waterbeheerder gebruik

gemaakt van het indienen van een zienswijze/inspraak bij de initiatiefnemer en in 9% van die gevallen is bezwaar ingediend bij de planbeoordelaar. In het merendeel van de gevallen hebben de waterbeheerders geen gebruik gemaakt van inspraak dan wel bezwaar of beroep, veelal omdat de waterhuishoudkundige belangen niet groot genoeg waren of omdat het probleem op een andere wijze met de initiatiefnemer is opgelost.

Opmerkingen en aanbevelingen GS gerelateerd aan de watertoets

73% van de beoordelaars geeft aan opmerkingen te hebben gemaakt op het plan voorafgaand aan behandeling door GS. In een kwart van die gevallen betrof het een zware inhoudelijke of procesmatige opmerking.

Resumé

Het proces vraagt wat betreft waarborging door middel van vroegtijdige betrokkenheid van waterbeheerders om aandacht; de waterbeheerders voelen zich relatief vaak niet voldoende vroegtijdig betrokken. In de meeste gevallen heeft dit volgens de respondenten geen ernstige consequenties.

Uit de enquêtes onder de waterbeheerders en de initiatiefnemers blijkt dat er zowel in het kader van de specifieke planprocessen als buiten die processen om sprake is/was van regelmatig contact tussen waterbeheerder en initiatiefnemer. Bovendien oordelen initiatiefnemers en waterbeheerders overwegend positief over de onderlinge communicatie. Op dit punt kent de watertoets een goede borging.

De belangrijkste actoren in het watertoets proces hebben voldoende tijd en middelen tot hun beschikking om tot een goede watertoets te komen. Tijd en middelen vormen voor geen van de partijen een knelpunt.

In bijna een kwart van de gevallen zijn de waterbeheerders, om uiteenlopende redenen, niet tevreden over de watertoets. In 34% van die gevallen is gebruik gemaakt van inspraak dan wel bezwaar.

Over het algemeen bestaat de indruk dat het proces van de watertoets goed gewaarborgd is in relatie tot de indicatoren van de Maatstaf Effectiviteit Watertoets. Aandachtspunten vormen de vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeheerder en het benutten van inspraak, bezwaar of beroep door de waterbeheerder.

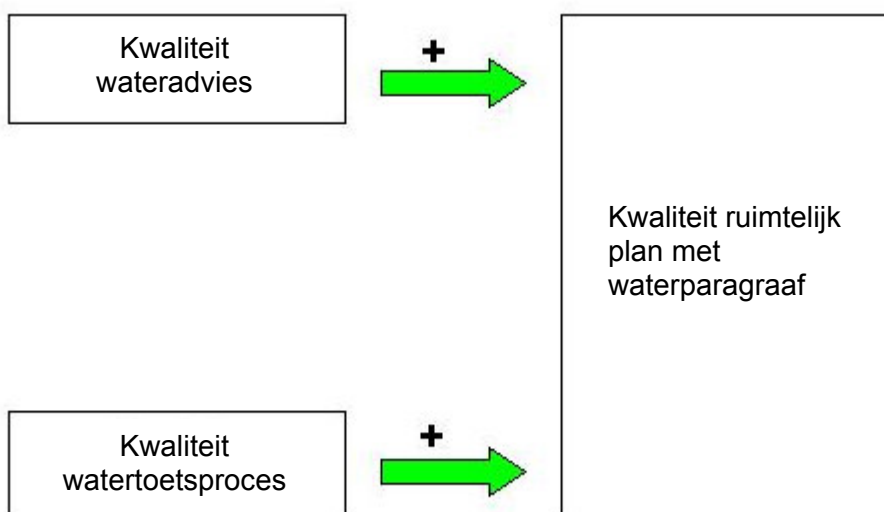
7 FEITELIJKE DOORWERKING VAN DE WATERTOETS

In dit hoofdstuk wordt de feitelijke doorwerking van de watertoets beoordeeld. In de inleiding (7.1) wordt uiteengezet welke uitgangspunten en aannames aan de analyses in dit hoofdstuk ten grondslag liggen. In paragraaf 7.2 wordt de gebruikte analysemethode toegelicht en verantwoord. Paragraaf 7.3 behandelt de invloed van het wateradvies op de kwaliteit van het ruimtelijk plan, paragraaf 7.4 doet hetzelfde voor de invloed van het proces van de watertoets op de kwaliteit van het ruimtelijk plan. Paragraaf 7.5 behandelt de vraag in hoeverre er sprake is van een leercurve. In paragraaf 7.6 wordt de perceptie van de respondenten over de mate waarin de watertoets een bijdrage heeft geleverd aan het doelbereik vergeleken met de resultaten van de statistische analyse. Tenslotte geeft paragraaf 7.7. een resumé van dit hoofdstuk.

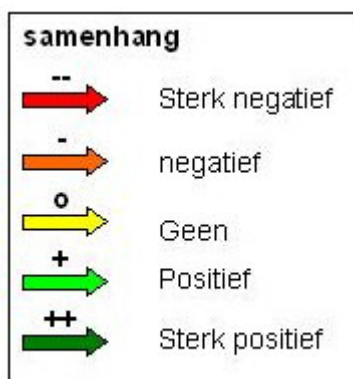
7.1 Inleiding

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets bevat een aantal veronderstellingen over de samenhang tussen het watertoets proces, het wateradvies en het ruimtelijke plan met de waterparagraaf, en daarmee de doelbereiking van de watertoets. In dit hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre die veronderstellingen gestaafd, dan wel genuanceerd of verworpen moeten worden op grond van de uitkomsten van de enquêtes en de documentanalyses.

De Maatstaf Effectiviteit Watertoets gaat ervan uit dat het wateradvies en het proces rond de watertoets van invloed zijn op de aandacht voor wateraspecten in de ruimtelijke plannen (zie figuur 7.1). Bovendien wordt aangenomen dat sprake is van een zekere leercurve: naarmate betrokken partijen vaker met de watertoets hebben gewerkt, zal het proces van de watertoets ook beter verlopen en daarmee het resultaat beter worden.

Figuur 7.1 Aannames invloed watertoets op kwaliteit ruimtelijk plan met waterparagraaf

Figuur 7.2 Verklaring van de symbolen

De invloed of de effectiviteit van de watertoets op de kwaliteit van ruimtelijke plannen op het punt van de wateraspecten, kan globaal op twee manieren worden gemeten:

- Op basis van de percepties van de betrokkenen: hebben zij de indruk dat de watertoets een positieve bijdrage heeft gehad op het resultaat?
- Op basis van statistische analyses: is er ook daadwerkelijk een statistisch significant verband tussen wateradvies en verloop van het proces enerzijds en de kwaliteit van het ruimtelijk plan anderzijds?

In dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de vraag naar de gepercipieerde en gemeten effectiviteit van de watertoets.

7.2 Gebruikte analysemethode

Voor het bepalen van de effectiviteit van de watertoets zijn verschillende typen metingen verricht. Om te beginnen is aan initiatiefnemers en waterbeheerders de vraag voorgelegd of zij het bereikte resultaat in het ruimtelijke plan (mede) zien als gevolg van het wateradvies en de wijze waarop het proces is verlopen.

Correlatie-analyse voor bepalen effectiviteit

Daarnaast zijn statistische analyses uitgevoerd en is onderzocht of er sprake is van een voldoende hoge correlatie tussen diverse kenmerken van het advies en het proces enerzijds en van ruimtelijke plannen ten aanzien van de wateraspecten anderzijds. Bij een correlatie-analyse wordt op basis van statistische vergelijking van gegevens op *planniveau* onderzocht in hoeverre een goed/slecht ruimtelijk plan inzake de wateraspecten samenhangt met een goed/slecht advies en een hoog/laag gewaardeerd watertoets proces. Deze samenhang is zowel onderzocht voor alle plannen als voor specifieke groepen van plannen (bestemmingsplannen, overige plannen etc.)

Basisgegevens voor de correlatie-analyse

Als gegevens zijn de scores uit de documentenanalyse en de ingevulde enquêtes van de waterbeheerders en initiatiefnemers genomen. Bij de analyse is niet gekeken naar de inhoud

van respectievelijk het advies en het plan, maar naar algemene advies- en plankwaliteiten. Dit is enerzijds gedaan omdat de watertoets primair is gericht op de borging van de aandacht voor de wateraspecten. Dit moet indirect bijdragen aan de verwezenlijking van de inhoudelijke doelstellingen uit het waterbeleid. Anderzijds bleek dat er in de steekproef weinig variatie voorkomt op het punt van de inhoudelijke beoordeling (staan alle relevante zaken erin?). Een correlatie-analyse levert in dat geval weinig of geen inzichten op. Verder zijn alleen kenmerken die voldoende in de steekproef voorkomen in de analyse meegenomen. Meer specifiek zijn de volgende elementen in de analyse betrokken:

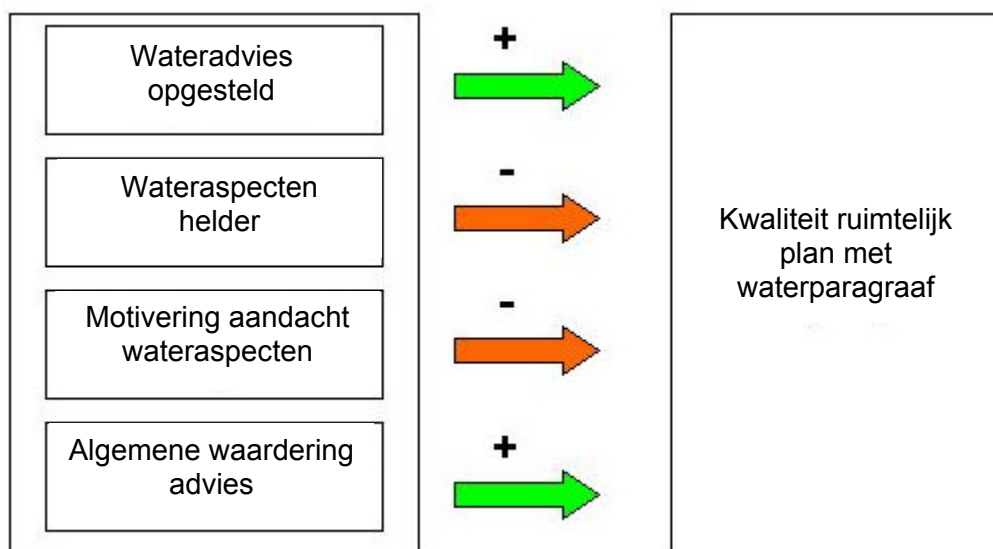
Kenmerken proces	kenmerken advies	Kenmerken waterparagraaf
- Moment eerste contact over watertoets bij ruimtelijk plan	- Advies uitgebracht?	- Waterparagraaf opgenomen?
- Vroegtijdige betrokkenheid waterbeheerder in plantraject	- Heldere beschrijving wateraspecten	- Motivering
- Frequentie uitvoerig contact initiatiefnemer en waterbeheerder	- Motivering voor aandachtspunten	- Evenwichtigheid afweging
- Vroegtijdige afstemming over de wateragenda	- Waardering voor het advies als geheel op punten als begrijpelijkheid, volledigheid, maatwerk, samenhang etc.	- Borging doelstellingen
- Waardering voor het proces in termen van doelmatigheid, effectiviteit, karakter (zakelijk, prettig), etc.		

Gelet op het ordinale meetniveau van de gegevens is kendall's tau-c als maat genomen voor de correlatie. Deze heeft een waarde tussen $-1,00$ en $+ 1,00$, dat wil zeggen duidt op een negatieve of positieve samenhang. Aangezien het in het onderzoek om een steekproef gaat, is als significantieniveau $p < 0,05$ gebruikt. In dat geval wordt de kans dat de gemeten correlatie op basis van de steekproef op toeval berust, geacht kleiner te zijn dan 5%.

Op basis van de statistisch significante correlaties is een algemene analyse gemaakt op het niveau van het advies, het watertoets proces en het planniveau. Elke analyse is uitgevoerd op het niveau van alle plannen. Daarnaast zijn separate analyses uitgevoerd voor bestemmingsplannen, overige plannen, kleinere plannen en grotere plannen. Dit op basis van de aanname dat de invloed van de watertoets bij verschillende plantypen en planniveaus anders kan zijn.

7.3 Invloed van wateradvies op kwaliteit ruimtelijk plan

Om te beginnen is gekeken naar de invloed van het advies op het ruimtelijk plan voor alle plannen in de steekproef. In onderstaande tabel zijn de resultaten kort samengevat.

Figuur 7.3 Invloed wateradvies op kwaliteit ruimtelijk plan met waterparagraaf

De analyse laat een duidelijk positieve relatie zien tussen de aanwezigheid van een wateradvies en de aanwezigheid van een waterparagraaf. Daarnaast is er een positief verband tussen de algemene waardering voor het advies (begrijpelijk, volledig, maatwerk, verwijzing naar beleid etc.) enerzijds en de mate waarin het ruimtelijk plan evenwichtig is en voldoende waterhuishoudkundige waarborgen bevat. Meer specifiek geldt dat bij initiatiefnemers een hogere waardering van het advies correspondeert met een hogere waardering van de evenwichtigheid van de afweging. Bij de waterbeheerders correspondeert een hogere waardering van het (eigen) advies met een hogere waardering voor de borging van de waterhuishoudkundige aspecten in de bijbehorende plannen.

Een (opvallende) negatieve correlatie is er tussen de mate waarin in het wateradvies de wateraspecten helder zijn beschreven en gemotiveerd en de mate waarin het plan op de wateraspecten voldoende is gemotiveerd, de afwegingen evenwichtig zijn en er voldoende waarborgen voor de waterhuishoudkundige aspecten zijn opgenomen. Ook hier zien we een zeker onderscheid tussen initiatiefnemers en waterbeheerders.

De initiatiefnemers kwalificeren de (eigen) afwegingen van belangen als minder evenwichtig in die gevallen dat ze de wateradviezen helder vinden. Hetzelfde geldt voor de motivering: naarmate ze de motivering van het advies hoger waarderen, waarderen ze juist de motivering van het (eigen) plan lager. Waterbeheerders kwalificeren de evenwichtigheid van de afweging en de borging van de waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan lager, naarmate ze het (eigen) advies hoger aanslaan wat betreft de heldere beschrijving van de wateraspecten. Ze kwalificeren de evenwichtige afweging ook lager naarmate ze de motivering van het (eigen) advies beter achten.

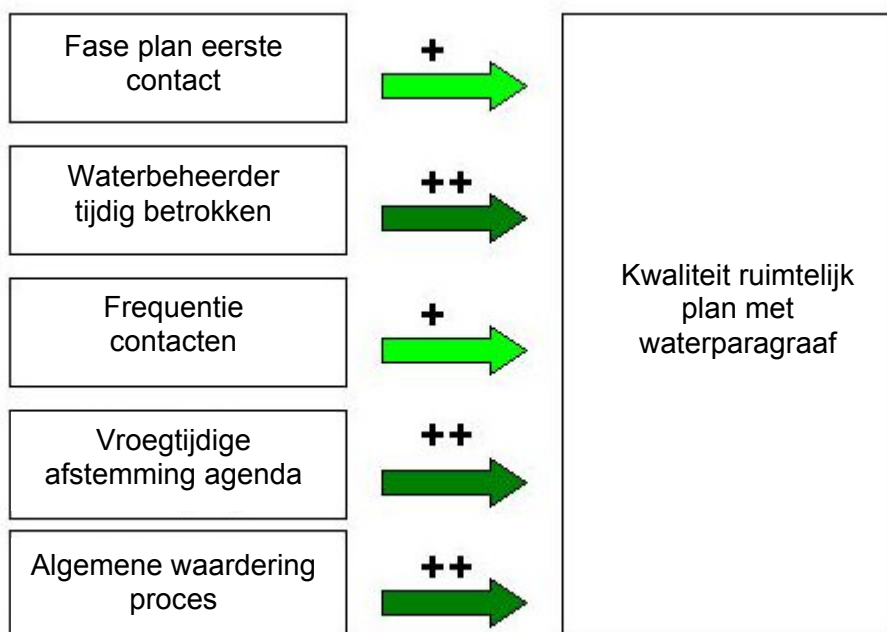
Een belangrijke vraag is hoe deze negatieve correlaties kunnen worden geduid. De volgende verklaringen is denkbaar:

Gezien het verloop van de planvormingsprocessen wordt het wateradvies in een relatief laat stadium afgegeven (veelal tijdens het art. 10 BRO overleg). In een eerder stadium hebben initiatiefnemers en waterbeheerders vaak al contacten over de waterhuishoudkundige aspecten gehad. Naarmate het conceptplan minder goed voldoet aan de waterhuishoudkundige vereisten is de waterbeheerder min of meer genoodzaakt dit (alsnog) in het wateradvies helder weer te geven en goed te motiveren welke waterhuishoudkundige aspecten (extra) aandacht verdienen. Aangezien het planproces zich op dat moment al in een vergevorderd stadium bevindt is het lastiger deze wensen in te willigen dan wanneer deze waterhuishoudkundige wensen in een vroeg stadium worden meegenomen in het planproces. In het geval de waterhuishoudkundige wensen in een vroeg stadium van het planvormingsproces zijn ingebracht (door middel van bijvoorbeeld telefonische contacten en correspondentie per e-mail) is een helder en goed gemotiveerd wateradvies minder noodzakelijk omdat het plan al grotendeels aan de waterhuishoudkundige vereisten voldoet.

Nadere analyses van verschillende plantypen (bestemmingsplannen, overige plannen, kleinere en grotere plannen) laten in de relatie tussen advies en plankwaliteit grotendeels een zelfde patroon zien. Belangrijk verschil betreft de grote plannen. We zien hier dat het opstellen van een wateradvies in deze gevallen een positieve invloed heeft op de borging van de waterhuishoudkundige doelstellingen in het plan.

7.4 Invloed watertoets proces op kwaliteit ruimtelijk plan

Aansluitend is gekeken naar de invloed van het watertoets proces op de kwaliteit van het ruimtelijk plan. Hiervoor zijn in eerste aanleg de gegevens uit de documentenanalyse en de ingevulde enquêtes van de waterbeheerders gebruikt. In onderstaande tabel staan samengevat de resultaten van de analyse over alle plannen in de steekproef.

Figuur 7.4 Invloed watertoets proces op kwaliteit waterparagraaf in ruimtelijk plan

De analyse laat over het geheel een eenduidig beeld zien. De verschillende proceselementen hebben een positieve tot zeer positieve invloed op de kwaliteit van het ruimtelijk plan met waterparagraaf.

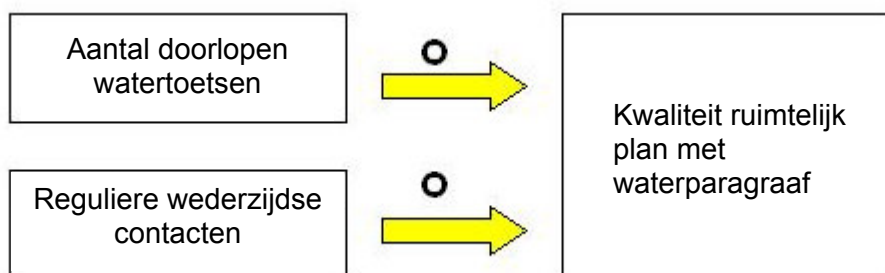
Een duidelijk positieve invloed vanuit het watertoetsproces op de kwaliteit van het plan met waterparagraaf is er wat betreft het tijdig betrekken van de waterbeheerder bij het planproces, de vroegtijdige afstemming van de wateragenda en de algemene waardering voor het proces. De fase in het planproces waarin voor het eerst contact⁴ heeft plaatsgevonden tussen initiatiefnemer en waterbeheerder en de frequentie van de contacten blijken in beperktere mate in positieve zin van invloed te zijn.

Opmerkelijk is dat dezelfde analyse met de gegevens uit de enquêtes van de initiatiefnemers geen enkele invloed van het proces op de kwaliteit van het plan laat zien. Enige uitzondering hierop is een negatief verband tussen de fase waarin de waterbeheerder werd betrokken en de evenwichtigheid van de afwegingen in het plan (dus: hoe later hoe beter). Mogelijk dat een vroegtijdige betrokkenheid van de waterbeheerder bijdraagt aan een verhoogd 'bewustzijn' inzake water bij de (ambtelijke) initiatiefnemer. Het kan zijn dat deze daardoor relatief minder tevreden is over het uiteindelijke bestuurlijke besluit/compromis over het plan.

Als we de relatie tussen het verloop van het proces en de kwaliteit van het plan controleren voor het type plan (bestemmingsplan, overig plan, klein plan, groot plan), zien we over de gehele linie eenzelfde patroon.

7.5 Is er sprake van een leercurve?

Er is vervolgens gekeken naar de relatie tussen de ervaring en de algemene contacten tussen initiatiefnemer en waterbeheerder enerzijds en de kwaliteit van de plannen anderzijds. In onderstaande tabel zijn de resultaten samengevat.

Figuur 7.5 Invloed leercurve op kwaliteit waterparagraaf in ruimtelijk plan

⁴ Deze conclusie lijkt wellicht strijdig met de voorgaande, maar is dat niet. De fase waarin het eerste contact plaatsvond zegt niet direct iets over een vroegtijdige betrokkenheid. *Contact* hebben iets anders dan een ander *betrekken*. Contact hebben kan eenzijdig zijn (een briefje versturen of ontvangen *ter informatie*). Het betrekken van een partij is minder eenzijdig. Het kan dus zijn dat het waterschap in een vroeg stadium 'op de hoogte wordt gesteld', maar pas in een later stadium wordt betrokken bij het proces.

Op basis van de analyse van alle plannen, zien we alleen een beperkte invloed van reguliere contacten op de waarborging van de doelstellingen in het plan. Dit geldt bovendien in het bijzonder voor de kleine plannen.

7.6 Statistisch beeld versus zelfbeeld betrokkenen

In de enquêtes is aan waterbeheerders en initiatiefnemers ook gevraagd om zelf aan te geven in hoeverre zij de watertoets bepalend vinden voor het expliciet en evenwichtig afgewogen aandacht schenken aan wateraspecten in het ruimtelijk plan. De resultaten daarvan zijn onderstaande tabel weergegeven.

<i>Kwaliteit plan (evenwichtigheid en expliciet aandacht wateraspecten) mede gevolg van watertoets</i>				
	niet	nauwelijks	deels	volledig
initiatiefnemers	15%	13%	52%	19%
waterbeheerders	13%	15%	51%	21%

Initiatiefnemers en waterbeheerders maken op dit punt nagenoeg dezelfde inschatting. De watertoets heeft volgens betrokkenen in elk geval deels invloed op de kwaliteit van het plan.

We zien complementair daaraan dat ze ook andere factoren van invloed achten. Opmerkelijk is dat initiatiefnemers op dit punt andere factoren relevant achten dan de waterbeheerders.

<i>In welke mate spelen andere factoren een rol bij de evenwichtigheid en expliciete aandacht voor wateraspecten</i>				
	niet	nauwelijks	deels	volledig
initiatiefnemers	15%	18%	49%	18%
waterbeheerders	9%	13%	66%	12%

Tenslotte is ook gekeken welke andere factoren mogelijk van invloed zijn op het expliciet en evenwichtig aandacht schenken aan de wateraspecten in de ruimtelijke plannen.

<i>Overige verklaringen voor evenwichtig en expliciet aandacht voor wateraspecten in ruimtelijk plan</i>	Volgens initiatiefnemers	Volgens waterbeheerders
Water bij voorbaat al belangrijk	37%	28%
Er lag al heldere visie	22%	18%
Beleid is streven naar goede ruimtelijke ordening; aandacht voor water hoort daarbij	41%	24%
Water zit ook goed in de MER-studie (alleen relevante plannen)	8%	8%
Reguliere contacten met waterbeheerder versterken aandacht voor water	29%	27%
Overige factoren	14%	13%

Meest genoemde zaken zijn – zowel bij initiatiefnemers als bij waterbeheerders – bestaande visie en beleid en de bestaande contacten tussen initiatiefnemer en beheer in breder verband. Het laatste correspondeert redelijk met de statistische analyses.

7.7 Resumé

De algemene conclusie is dat de watertoets ook bij de statistische analyse van positieve invloed is op de kwaliteit van de ruimtelijke plannen wat betreft motivering, evenwichtigheid en borging van wateraspecten. Dit geldt in elk geval voor het verloop van het proces. De relatie tussen het wateradvies en de kwaliteit van het plan is veel minder eenduidig. Er is sprake van enige ambivalentie. Deels lijkt zelfs sprake van een negatief verband.

De leercurve kon niet eenduidig worden aangetoond. Er lijkt wel een zeker verband tussen de wederzijdse contacten tussen waterbeheerder en initiatiefnemer in algemene zin en de kwaliteit van het plan. Tussen ervaring met de watertoets en de kwaliteit van het plan kan geen verband worden aangetoond.

8 COLOFON

Opdrachtgever	: Rijkswaterstaat RIZA, Judith van Dijk
Project	: De watertoets getoetst
Dossier	: X5013-01.001
Omvang rapport	: 42 pagina's
Auteur	: Ronald van Ark, Sander Boot, John Smits
Bijdrage	:
Projectleider	: John Smits
Projectmanager	:
Datum	: 24 mei 2006
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

Laan 1914 nr. 35

3818 EX Amersfoort

Postbus 1132

3800 BC Amersfoort

T (033) 468 20 00

F (033) 468 28 01

E info@dhv.nl

www.dhv.nl

Bijlage 1 Aantallen plannen en enquêtes

GEANALYSEERDE PLANNEN

Plannen per provincie

	Bestemmingsplan	Gem. structuurplan	Regionaal structuurplan	Streekplan (uitwerking)	Reconstructieplan	Totaal
Drenthe	9	1				10
Friesland	13	1				14
Gelderland	32			1	2	35
Groningen	6					6
Limburg	9			5		14
Noord-Brabant	15		1		7	23
Noord-Holland	6			2		8
Overijssel	29			4		33
Utrecht	7			1		8
Zeeland	3	2				5
Zuid-Holland	9	1	2	3		15
Flevoland	6	2				8
Totaal	145	7	3	16	9	179

Overige plannen:

Tracébesluiten Rijk: 4

ENQUÊTES

	Verstuurde enquêtes	Respons op enquêtes (absolute aantallen)
Waterbeheerders	200	105
Initiatiefnemers	183	85
Beoordelaars	157	58